МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ФАКУЛЬТЕТ ЖУРНАЛІСТИКИ

Кафедра соціальних комунікацій та інформаційної діяльності

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

на тему **«Інформаційно-комунікаційні засоби забезпечення діяльності закладів середньої освіти»**

Виконала студентка 4 курсу
групи 6.0291-і
спеціальності 029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа
ОП «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа»
Башмакова Л.О.
Керівник – доцент, канд. філол. наук
Іванюха Т.В.
Рецензент – доцент, канд. наук із соц. ком.
Микитів Г.В.

Запоріжжя – 2025

ЗМІСТ

ЗАВДАННЯ 3

РЕФЕРАТ 5

ВСТУП 7

РОЗДІЛ 1. Теоретичні основи використання інформаційно-комунікаційних засобів у закладах середньої освіти 10

1.1 Поняття та класифікація інформаційно-комунікаційних засобів в освіті 10

1.2. Вплив інформаційно-комунікаційних засобів на освітній процес 19

РОЗДІЛ 2. Аналіз використання інформаційно-комунікаційних засобів у закладах середньої освіти запорізької області 32

2.1 Аналіз використання інформаційно-комунікаційних засобів у закладах середньої освіти Запорізької області на прикладі Запорізького ліцею «Альтернатива» Запорізької міської ради 32

2.2 Аналіз використання інформаційно-комунікаційних засобів у закладах середньої освіти Запорізької області на прикладі Дніпровського ліцею Петро-Михайлівської сільської ради 43

ВИСНОВКИ 51

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 54

Декларація академічної доброчесності здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ 59

SUMMARY 60

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет журналістики
Кафедра теорії комунікацій та інформаційної діяльності
Рівень вищої освіти бакалаврський
Спеціальність 061 Журналістика
ОПП Інформаційно-комунікаційна справа

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри
Березенко В.В.
_____
«__»_____2024 року

ЗАВДАННЯ

НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ СТУДЕНТУ

Башмаковій Ліані Олексіївні

1. Тема роботи (проєкту) «Інформаційно-комунікаційні засоби забезпечення діяльності закладів середньої освіти» керівник роботи (проєкту) Іванюха Тетяна Валеріївна, к.філол.н., доцент, затверджені наказом ЗНУ від «07» листопада 2024 року № 1781-с.
2. Строк подання студентом роботи 25 травня 2025 року.
3. Вихідні дані до роботи праці вітчизняних та зарубіжних медіадослідників В. Биков, В. Браткевич, К. Грехем, В. Дивак, М. Жалдак, С. Моебс, Н. Морзе та інших.
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

1) розкрити поняття «інформаційно-комунікаційні технології» (ІКТ) та їх функцій в освітньому процесі;

2) виявити ключові типи ІКТ, які використовуються у середніх навчальних закладах;

3) дослідити практичний досвід та специфіку застосування інформаційно-комунікаційних інструментів у загальноосвітніх закладах запорізького регіону;

4) сформулювати пропозиції для покращення використання ІКТ в освітньому просторі закладів середньої освіти.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) – 3 таблиці, 7 рисунків.
6. Консультанти розділів роботи (проєкту):

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

Перший розділ	Іванюха Т.В., доцент	02.10.2024	02.10.2024
Другий розділ	Іванюха Т.В., доцент	12.12.2024	12.12.2024
Вступ, висновки	Іванюха Т.В., доцент	03.30.2025	03.03.2025

7. Дата видачі завдання 02.10.24 р._____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів роботи	Строк виконання	Примітка
1.	Пошук наукових джерел з теми дослідження, їх вивчення та аналіз; укладання бібліографії	Жовтень 2024 р.	Виконано
2.	Збір матеріалів для аналізу	Листопад-грудень 2024 р.	Виконано
3.	Підготовка Розділу 1	Січень 2025 р.	Виконано
4.	Написання Розділу 2	Березень 2025 р.	Виконано
5.	Формулювання вступу, висновків, оформлення роботи	Квітень 2025 р.	Виконано
6.	Одержання відгуку та рецензії, проходження нормоконтролю	Травень 2025 р.	Виконано
7.	Захист роботи	Червень 2025 р.	Виконано

Студент _____ _____
(підпис) (ініціали та прізвище)

Керівник роботи _____ _____
(підпис) (ініціали та прізвище)

Нормоконтроль пройдено
Нормоконтролер _____ _____
(підпис) (ініціали та прізвище)

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота бакалавра «Інформаційно-комунікаційні засоби забезпечення діяльності закладів середньої освіти» – основний текст – 53 сторінки. Для виконання дипломної роботи опрацьовано 54 джерела.

Об'єктом дослідження є інформаційно-комунікаційні засоби в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти.

Предметом дослідження є особливості застосування інформаційно-комунікаційних засобів в управлінні закладами середньої освіти.

Мета дослідження: провести аналіз та окреслити специфіку застосування інформаційно-комунікаційних засобів в установах середньої освіти, з'ясувати їх вплив на результативність освітнього процесу, а також запропонувати стратегії їх найкращого впровадження.

Методи дослідження: у роботі використано аналіз наукової літератури та нормативно-правових документів, порівняльний аналіз. Для реалізації дослідницьких завдань застосовувалися такі спеціальні методи: спостереження, емпіричний, узагальнення, аналіз та синтез. Застосування цих методів дослідження в комплексі дозволяє всебічно проаналізувати роль інформаційно-комунікаційних засобів у діяльності закладів середньої освіти та створити обґрунтовані рекомендації для їх удосконалення та впровадження.

Для реалізації поставленої мети необхідно виконати такі **завдання**:

– розкрити поняття «інформаційно-комунікаційні технології» (ІКТ) та їх функцій в освітньому процесі;

– виявити ключові типи ІКТ, які використовуються у середніх навчальних закладах;

– дослідити практичний досвід та специфіку застосування інформаційно-комунікаційних інструментів у загальноосвітніх закладах запорізького регіону;

– сформулювати пропозиції для покращення використання ІКТ в освітньому просторі закладів середньої освіти.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що в роботі систематизовано та узагальнено сучасні підходи до застосування інформаційно-комунікаційних засобів (ІКЗ) у закладах загальної середньої освіти.

Практичне значення одержаних результатів. Матеріали дослідження надають можливості безпосереднього застосування здобутків керівництвом та педагогічними колективами закладів загальної середньої освіти при розробці та впровадженні цифрових стратегій. Матеріали спрямовані на підвищення ефективності управління освітнім процесом, оптимізацію взаємодії між усіма учасниками освітнього процесу.

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ЗАСОБИ, ВЕРТИКАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ, ГОРИЗОНТАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ, ЗАКЛАД СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ, ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС, ЦИФРОВІ ЗАСОБИ НАВЧАННЯ.

ВСТУП

Сучасна система середньої освіти відчуває на собі вплив бурхливого розширення комунікаційних і цифрових технологій, що зобов'язує впроваджувати нові методи у структуру навчального процесу та його управління. Інформаційно-комунікаційні засоби (ІКЗ) зайняли міцне місце в освітньому просторі, підвищуючи ефективність управління освітнім закладом, організацію навчання, а також розширюючи горизонти для школярів та вчителів.

Актуальність обраної теми обґрунтовується необхідністю пристосування освітніх установ до викликів ери цифрових технологій, підвищенням рівня цифрової компетентності учасників навчального процесу, а також пошуком найкращих методів інтеграції ІКЗ в щоденну роботу шкіл. Інформаційно-комунікаційні технології надають не лише доступ до якісних навчальних матеріалів, а й сприяють розвитку інноваційних форм навчання, таких як дистанційне та змішане навчання, що виявилося надзвичайно важливим під час пандемії COVID-19 та повномасштабного вторгнення.

Мета роботи: провести аналіз та окреслити специфіку застосування інформаційно-комунікаційних засобів в установах середньої освіти, з'ясувати їх вплив на результативність освітнього процесу, а також запропонувати стратегії їх найкращого впровадження.

Завдання дослідження:

– розкрити поняття «інформаційно-комунікаційні технології» (ІКТ) та їх функцій в освітньому процесі;

– виявити ключові типи ІКТ, які використовуються у середніх навчальних закладах;

– дослідити практичний досвід та специфіку застосування інформаційно-комунікаційних інструментів у загальноосвітніх закладах запорізького регіону;

– сформулювати пропозиції для покращення використання ІКТ в освітньому просторі закладів середньої освіти.

Об’єкт дослідження: інформаційно-комунікаційні засоби в освітньому процесі закладів загальної середньої освіти.

Предмет дослідження: особливості застосування інформаційно-комунікаційних засобів в управлінні закладами середньої освіти.

Методи дослідження – у роботі використано аналіз наукової літератури та нормативно-правових документів, порівняльний аналіз. Для реалізації дослідницьких завдань застосовувалися такі спеціальні методи: спостереження, емпіричний, узагальнення, аналіз та синтез. Застосування цих методів дослідження в комплексі дозволяє всебічно проаналізувати роль інформаційно-комунікаційних засобів у діяльності закладів середньої освіти та створити обґрунтовані рекомендації для їх удосконалення та впровадження.

Методологічну і теоретичну основу дослідження складають праці, таких вітчизняних вчених: В. Биков [3] висвітлює роль ІКТ у навчальному процесі, акцентуючи на їх впливі на мотивацію учнів. У дослідженні були використані його теоретичні підходи для обґрунтування важливості інтеграції ІКТ у традиційні методи викладання. Дослідження В. Дивака та ін. [17] зосереджуються на проблемах впровадження комп’ютерної та медіа-освіти в Україні. Його ідеї про методи та стратегії впровадження ІКТ були використані для структурування аналізу наявних практик у закладах середньої освіти. Підходи М. Жалдака [19] до навчання з використанням мультимедійних засобів і інтерактивних технологій були використані для розробки рекомендацій щодо підвищення ефективності навчального процесу з використанням ІКТ. Праці Н. Кіяновської [23] про цифрову освітню середу допомогли визначити критерії оцінки ІКТ-середовищ у закладах освіти. Її роботи стали основою для сформулювання методологічних принципів оцінювання ефективності впровадження інформаційних технологій. О. Кривонос [27] досліджує використання соціальних медіа та освітніх платформ у навчальному процесі. У

роботі були розглянуті її пропозиції щодо використання сучасних комунікаційних засобів для покращення взаємодії між учителем і учнями.

Погляди С. Моебс [54] на взаємодію ІКТ і педагогіки в контексті сучасної освіти надали цінні інсайти для аналізу методологічних аспектів впровадження технологій у навчальний процес. Його теорії були використані для обґрунтування підходів до створення інноваційних навчальних програм. Розробки К. Грехема [53] щодо навчальних технологій та їх впливу на результати навчання слугували основою для оцінки ефективності використання ІКТ у закладах освіти. У дослідженні були використані його методи вимірювання успішності запровадження нових технологій у навчальному процесі.

Усі ці праці стали важливим підґрунтям для формування теоретичної бази дослідження і практичною орієнтацією при розробці рекомендацій та висновків. Використання візій, концепцій та теорій зазначених авторів дало змогу отримати комплексний та системний підхід до дослідження інформаційно-комунікаційних засобів у діяльності закладів середньої освіти.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що в роботі систематизовано та узагальнено сучасні підходи до застосування інформаційно-комунікаційних засобів (ІКЗ) у закладах загальної середньої освіти.

Практичне значення одержаних результатів. Матеріали дослідження надають можливості безпосереднього застосування здобутків керівництвом та педагогічними колективами закладів загальної середньої освіти при розробці та впровадженні цифрових стратегій. Матеріали спрямовані на підвищення ефективності управління освітнім процесом, оптимізацію взаємодії між усіма учасниками освітнього процесу.

Структура: кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел. Обсяг основної роботи – 53 сторінки. Список використаної літератури включає 54 найменувань (викладених на 5 сторінках).

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ЗАСОБІВ У ЗАКЛАДАХ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

1.1 Поняття та класифікація інформаційно-комунікаційних засобів в освіті

Україна, обравши шлях розвитку та стандартизації вимогам Європейського Союзу, тим самим, окреслила невідворотні зміни у різних суспільних сферах. Зокрема, націленість на розвиток інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) є невід`ємним пріорітетним напрямком розвитку.

Стрімкий поступ комп'ютерних інструментів та ІКТ, зокрема цифрових та волоконно-оптичних, їх активне впровадження в усі ділянки суспільного життя пришвидшили інтеграційній комунікаційні процеси, відкрили нові, більш ефективні можливості обробки електронних даних. Ці технології швидко наближають нас до інформаційного суспільства, до майбутнього, хоча насправді вже до доволі близького суспільства знань [4, с. 8].

Отже, інформаційно-комунікаційні технології, які стрімко та безупинно розвиваються, виступають каталізатором для всіх без винятку процесів науково-технічного та суспільного розвитку держави. Вони впливають на характер розвитку педагогічних систем і системи освіти (СО) в цілому. Водночас, аби гарантувати інтеграцію системи освіти України до Європейського та світового освітнього середовища, не можна обмежуватися лише організаційними заходами, як дехто вважає. Потрібно здійснити рішучі дії у напрямку модернізації цільових та змістовно-технологічних аспектів освіти, що ґрунтуються на широкому використанні ІКТ.

Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій залишає відбиток на всіх сферах життя. Особливо, з впровадженням технологій дистанційного навчання, всі учасники освітнього процесу відчули вплив на собі.

Запровадження форми дистанційного навчання набуло масової вимушеності під час пандемії. А, згодом, цього вимагала і повномасштабна війна.

І саме в ці моменти всі заклади, які надають освіту, учасники процесу: освітяни, студенти, учні – відчули на собі рівень розвиненості дистанційної форми навчання.

У Законах України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», у Державній програмі «Освіта. Україна 21 століття», Національній доктрині розвитку освіти, Державній програмі «Вчитель» визначено ключові вектори фахового розвитку директорів загальноосвітніх шкіл задля збільшення конкурентоспроможності навчальних закладів на тлі низькотехнологічного освітнього процесу та малорезультативного менеджменту [17, с. 95].

Інформатизація середньої та спеціальної освіти (ССО) в Україні є багатогранною, всеохоплюючою сферою, що стимулює інновації в освітній галузі, ресурси якої залишаються значною мірою невикористаними. Просування України до інформаційного суспільства безпосередньо формує модернізацію ССО, а також опосередковано впливає на неї через зміни у способі та якості життя.

Стрімкий розвиток інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) та впровадження інноваційних підходів до навчання сприяють створенню можливостей для необмеженого доступу до електронних освітніх ресурсів (ЕОР) для всіх учнів - доступу, який є всеосяжним, швидким, точним, доступним у будь-який час, у будь-якому місці та вимагає мінімальних зусиль.

Це явище прискорюється та інтенсифікується, а відчутні результати підтверджують незамінну роль ІКТ у сучасному світі. Зараз ми розглянемо відповідні аспекти сучасної інформатизації суспільства та освіти. Для початку важливо визнати, що освітня інфраструктура включає в себе різні типи освітніх

організаційних структур (ООС), які беруть участь у доставці та наданні освітніх послуг. Це дошкільні навчальні заклади, загальноосвітні школи, професійно-технічні навчальні заклади, вищі навчальні заклади, науково-методичні установи, позашкільні навчальні заклади, заклади післядипломної педагогічної освіти, а також установи, підпорядковані органам управління освітою, науки, молоді та спорту всіх рівнів.

Однак певні виклики залишаються. Зокрема, ті, що стосуються організаційних та операційних обов'язків ІТ-підрозділів в освітній інфраструктурі та відповідного професійного розвитку їхнього персоналу. Ці виклики є універсальними, випливають із загальних проблем, цілей та прийнятих стратегій поточного етапу інформатизації освітньої інфраструктури, а тому не залежать від конкретного типу освітньої інфраструктури, про яку йдеться. Таким чином, у подальшому обговоренні проблем і функцій ІТ-підрозділів у ЗСО, а також професійного розвитку їхніх працівників, пов'язаних із сучасним етапом інформатизації ЗСО, ми будемо виходити з того, що ці спостереження стосуються не тільки навчальних закладів, але й усіх типів закладів ЗСО [29].

Коли ми розглядаємо роль технологій в освіті, їхня корисність одразу постає як ключовий фактор. Технології, як рушій прогресу, пронизують майже всі сфери нашого суспільства, глибоко впливаючи на такі аспекти, як повсякденне життя, дозвілля, освіта та професійна кар'єра. Стрімкий розвиток технологій у всьому світі разом із появою складних пристроїв підкреслює гостру потребу в умінні використовувати ефективні технології в освітньому та навчальному середовищі.

EdTech (освітні технології) — це швидко зростаюча галузь, яка поєднує технологічні інновації з навчальними процесами на всіх рівнях освіти. EdTech включає в себе різноманітні освітні платформи, програми та інструменти, які допомагають поліпшити якість навчання та зробити його більш доступним. Це можуть бути онлайн-курси, навчальні платформи, мобільні додатки та інтерактивні ресурси, які підтримують навчальний процес [18].

Основною метою EdTech є адаптація освітнього процесу під індивідуальні потреби учнів. Завдяки технологіям можливе створення персоналізованих навчальних маршрутів, де учні можуть просуватися з потрібною їм швидкістю і отримувати матеріали, які відповідають їхнім інтересам та стилю навчання.

Освітні технології забезпечують інтерактивність навчального процесу через використання мультимедіа, гейміфікації та віртуальної реальності. Це підвищує залученість учнів, допомагаючи їм краще засвоювати матеріал та розвивати критичне мислення.

Значення edtech визначається зростанням кількості технологічних навчальних ресурсів і всього, що пов'язано з цими елементами. Численні аспекти залежать від цих досягнень, зокрема

1. Розвиток і еволюція системи освіти.

2. Посилення як практичної, так і академічної діяльності.

3. Збереження академічних знань.

4. Різноманітність навчальних форматів.

5. Оптимізація часу та ресурсів у навчальному процесі.

6. Розширення обізнаності студентів та надання можливостей для вивчення свіжої інформації.

7. Розвиток комунікативних навичок студентів.

8. Фінансові переваги для освітніх організацій разом із розширенням контингенту студентів [6].

Основна ідея EdTech зосереджена на теоретичному обґрунтуванні та практичному застосуванні сучасних технологій для розробки та впровадження інноваційних освітніх методик з метою покращення навчання та успішності учнів. За кожним високотехнологічним ресурсом стоїть кваліфікований викладач, який використовує ці інструменти для покращення навчального процесу для учнів.

Впровадження інформаційно-комунікаційних технологій вимагає їх комплексного всебічного розуміння. Науковиця Н. Кіяновська у своїй праці

зазначила: «Поняття «технологія» походить з грецької technê – мистецтво, майстерність, ремесло + logos – знання, вчення, тобто «знання про майстерність», але на сьогодні дане поняття тлумачать по-різному» [23, с. 2].

В. Бусел визначав технологію як комплекс методів, прийомів опрацювання або зміни матеріалів, відомостей, виробництва товарів, здійснення різноманітних виробничих процедур, надання послуг та подібне [10, с. 1448].

Н. Морзе надав дещо інше трактування, визначивши технологію, по суті, як втілення набору методів, ресурсів та актуалізацію конкретного багатогранного процесу, організованого окремими особами [36, с. 10].

Це досягається шляхом розчленування процесу на низку пов'язаних між собою послідовних процедур та операцій. Ці операції, що проводяться з певним ступенем чіткості, ретельно розроблені для досягнення максимальної ефективності конкретної справи.

Невизначеність у трактуванні цього терміну призвела до множинності інтерпретацій, особливо в педагогіці. Це, у свою чергу, сприяло розширенню та збагаченню його значення, підживлюючи широкі та тривалі академічні дискусії, а іноді й суперечки щодо належної ролі технологій в освітньому просторі.

Визначення поняття «інформаційні засоби забезпечення» надає змогу глибше зрозуміти їхню сутність та значення в контексті освіти. Представлена нижче таблиця 1.1 містить визначення цього поняття різними науковцями.

Таблиця 1.1

Визначення поняття «інформаційні засоби забезпечення»

Науковець	**Визначення «інформаційні засоби забезпечення»**
В. Биков [4]	Інформаційні засоби забезпечення — це зручні системи для збору, обробки та зберігання інформації, що використовуються в освітньому процесі для підвищення його ефективності.
М. Жалдак [19]	Поняття інформаційних засобів забезпечення охоплює технології, які сприяють інтеграції інформації в навчальний процес, забезпечуючи доступ до знань.
Н. Кіяновська [23]	Інформаційні засоби забезпечення в освіті — це усі ресурси і технології, які підтримують організацію, управління та реалізацію навчальних процесів.
О. Кривонос	Це сукупність інструментів і методів, які дозволяють ефективно обмінюватися інформацією між учасниками навчального процесу.

[27]	
Н. Морзе [36]	Інформаційні засоби забезпечення — це засоби, що інтегрують інформаційні технології в навчальні програми, забезпечуючи їхню адаптивність і відповідність сучасним вимогам.

З наведених визначень видно, що інформаційні засоби забезпечення в освіті охоплюють широкий спектр технологій, методів і ресурсів, які впливають на якість навчання, забезпечують обмін інформацією і сприяють розвитку освітнього процесу. Такі засоби є критично важливими для адаптації освіти до сучасних викликів і потреб суспільства.

У освітньому процесі можна виділити кілька видів комунікацій, які допомагають забезпечити ефективну взаємодію між учасниками:

1. Вертикальні комунікації:
    - Вгору: взаємодія між учителями і адміністрацією, де вчителі отримують інформацію і інструкції, а також надають зворотний зв'язок про навчальний процес.
    - Вниз: передача інформації від адміністрації до вчителів і учнів, що включає навчальні програми, політики та ідеї.
2. Горизонтальні комунікації:
    - Між учителями: взаємодія між колегами, що допомагає в обміні досвідом, ідеями та ресурсами для покращення навчання.
    - Між учнями: комунікація між самими учнями, що стимулює колективну діяльність, співпрацю над проектами і взаємодопомогу.
3. Прямі комунікації:
    - Особисте спілкування, яке забезпечує безпосередній контакт, зворотний зв'язок та обговорення тем навчання.
4. Непрямі комунікації:
    - Використання технологій та платформ (електронні пошти, навчальні платформи, соціальні мережі), що забезпечують дистанційний зв’язок і обмін інформацією.

Висновки та ефективність цих комунікацій мають вирішальне значення для забезпечення успішного навчального процесу та розвитку співпраці між усіма учасниками освітньої діяльності.

Поняття інформаційних технологій виникло разом з інформаційною епохою, коли фундаментальні рушійні сили суспільного прогресу перейшли від традиційних, матеріальних ресурсів до інформаційних - знань, наукового пошуку, організаційних структур, інтелектуальних можливостей індивідів, їх ініціативи та творчих здібностей. Теоретичні основи та майбутні наслідки інформаційних технологій вперше охарактеризували інформаційну технологію як людино-машинний інтегрований метод збору, обробки та розповсюдження інформації.

Інформаційна технологія охоплює всі види технологій, що застосовуються у створенні, зберіганні, поширенні та використанні інформації у всіх можливих форматах [8, с. 10].

М. Жалдак розглядає інформаційну технологію як сукупність методів і технічних засобів, що використовуються для збирання, створення, організації, зберігання, обробки, передавання, подання та застосування інформації. Ці технології розширюють людські знання і сприяють підвищенню здатності керувати технічними і соціальними системами [19].

За визначенням Н. Морзе, інформаційна технологія - це сукупність методологій, засобів і методів, що полегшують пошук, збирання, збереження, обробку, подання та передачу інформації між людьми за допомогою електронних ресурсів, комп'ютерної техніки та систем зв'язку [36, с. 12],.

Визначення поняття «нові інформаційні технології» (НІТ) також пропонує спектр інтерпретацій. Аналіз різних трактувань поняття «нові інформаційні технології» дозволив виробити уніфіковане тлумачення цього поняття.

На нашу думку, нові інформаційні технології охоплюють групу методів і ресурсів для отримання, обробки, архівування та передачі інформації за допомогою електронних пристроїв, які часто використовуються особами, що не мають спеціальної технічної підготовки.

Інтеграція інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в освітню діяльність є важливим завданням, яке потребує чіткої нормативно-правової бази. Така база забезпечує правові рамки для використання ІКТ в навчальних закладах, регулює взаємовідносини між учасниками освітнього процесу та створює умови для їх ефективної взаємодії.

У таблиці 1.2, розглянемо аналіз нормативно-правової бази щодо інтеграції ІКТ в освітню діяльність.

Таблиця 1.2

Аналіз нормативно-правової бази щодо інтеграції ІКТ в освітню діяльність

Нормативний акт	**Опис**
Закон України «Про освіту»	Основний закон, що визначає принципи доступності та якості освіти, наголошує на необхідності забезпечення сучасними ІКТ усіх учасників освітнього процесу.
Закон України «Про загальну середню освіту»	Регулює використання електронних засобів навчання в загальноосвітніх школах, підтримує інтеграцію ІКТ в освітній процес.
Постанова КМУ «Національна стратегія розвитку освіти на 2017-2027 роки»	Визначає інтеграцію ІКТ як пріоритет національної освітньої політики, сприяє модернізації освітньої системи.
Наказ МОН «Порядок використання комп'ютерної техніки в навчальних закладах»	Регламентує використання ІКТ у навчальних закладах, визначає вимоги безпеки та відповідальність за збереження інформації.
Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти	Включає положення про цифрову грамотність і використання навчальних платформ у навчальному процесі, формує компетенції в ІКТ.
Рекомендації МОН щодо впровадження ІКТ	Методичні рекомендації, що сприяють формуванню єдиного підходу до використання ІКТ в освітньому процесі.
Європейські рамки цифрової компетентності	Визначають вимоги до цифрових навичок для учнів і педагогів, формують основу для інтеграції ІКТ в освіту за європейськими стандартами.

Джерело: сформовано автором за [6;45;26]

Ця таблиця відображає основні нормативно-правові акти, що регулюють інтеграцію ІКТ в освітню діяльність, а також їх ключові аспекти і внесок у розвиток освітнього процесу

Щодо загальних переваг впровадження комп'ютерних («нових») інформаційних технологій у педагогічний процес, то Н. Кіяновська підкреслює, що вони сприяють підвищенню якості освіти студентів, формують фахівця з сучасним науковим мисленням, який має досвід емоційно-ціннісного ставлення до світу знань [23].

Впровадження нових інформаційних технологій сприяє вирішенню різних психолого-педагогічних проблем, зокрема розвитку практичних навичок, необхідних для впровадження ІТ-рішень. Інформаційно-комунікаційні технології - це технології, що базуються на використанні персональних комп'ютерів, комп'ютерних мереж та комунікаційних ресурсів. Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ, від англ. Information and communications technology - ICT) іноді розглядаються як синонім інформаційних технологій (ІТ), хоча ІКТ є більш широким терміном, що підкреслює інтегровані технології та поєднання телекомунікацій (телефонних ліній, бездротових з'єднань), комп'ютерів, програмного забезпечення, сховищ даних та аудіовізуальних систем, які дозволяють користувачам створювати дані, керувати ними та змінювати їх.

ІКТ виконують ключову функцію в оновленні освітньої системи, підтримуючи створення інтерактивного, особистісно орієнтованого та доступного навчального простору. Вони забезпечують швидкий доступ до необхідної інформації, заохочують спілкування між учнями та педагогами, а також сприяють розвитку компетенцій 21-го століття, як-от цифрова грамотність, критичне мислення та самостійна навчальна діяльність [33].

Отже, стрімкий розвиток і поширення новітніх інформаційних технологій перетворився на світову інформаційну революцію. Ця революція суттєво впливає на численні сфери людського життя, впливаючи на політику, економіку, управління бізнесом, фінанси, науку, культуру та інші сфери як всередині окремих країн, так і в глобальному масштабі. У нашу епоху інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) є ключовими факторами, що формують суспільство 21-го століття. ІКТ пропонують безпрецедентний потенціал в

обміні капіталом, товарами та послугами. Як наслідок, вони стали основоположними у розвитку нової економічної парадигми, яку часто називають «економікою знань», «інформаційною економікою» або «кібернетичною економікою». Сучасні економічні структури перебувають у процесі пристосування до цього технологічно керованого середовища.

1.2. Вплив інформаційно-комунікаційних засобів на освітній процес

Основна мета впровадження інформаційних технологій в освіті полягає у підвищенні якості освіти та сприянні активному залученню учнів до навчального процесу. Освітяни можуть використовувати ці технології для того, щоб викладати навчальний контент у захоплюючій і зрозумілій формі, розвивати навички самостійного пошуку інформації та дослідницькі уміння учнів, а також оцінювати знання за допомогою комп'ютерних тестів. Потенціал таких інструментів величезний і залежить від того, як їх застосовує викладач.

Інтеграція інформаційних технологій сприяє гнучкості та персоналізації навчання, підвищує мотивацію до здобуття знань, розвиває інтелектуальні та творчі здібності учнів. Крім того, інформаційні технології глибоко вплетені в сучасне життя, тим самим зменшуючи потребу в тривалій адаптації або звиканні учнів.

Розглядаючи інтеграцію інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в освітній простір, основною метою впровадження є підготовка людей до процвітання в інформаційну епоху. По-перше, впровадження ІКТ в сучасну освіту значно прискорює поширення знань, включаючи колективний технологічний і соціальний досвід людства, не лише між поколіннями, але й між окремими людьми. По-друге, підвищуючи якість навчання і освіти, сучасні ІКТ дають можливість людям краще орієнтуватися в екологічних і соціальних змінах, пропонуючи можливість отримати необхідні знання, що застосовуються сьогодні і в постіндустріальному суспільстві [32].

Зрештою, активне і стратегічне впровадження цих технологій в освіту стає рушійною силою у створенні нової освітньої парадигми, яка відповідає

вимогам інформаційного суспільства, а також у модернізації традиційної освітньої системи у світлі імперативів постіндустріальної епохи.

Одна з концепцій інформаційного освітнього середовища визначає його як інформаційну систему. Вона інтегрує за допомогою мережевих технологій програмно-технічні, організаційні, методичні ресурси. Така структура спрямована на підвищення ефективності та доступності освітнього процесу для підготовки фахівців.

Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) стали важливим елементом сучасного навчального середовища. Їхній вплив на освітній процес проявляється в різних аспектах, які суттєво змінюють спосіб, у який учні та викладачі взаємодіють з навчальним матеріалом [34].

Сучасні інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) стали важливим елементом навчального процесу, трансформуючи традиційні методи навчання та впроваджуючи нові підходи до освітньої діяльності. ІКТ не лише підвищують доступність та якість освіти, але й сприяють професійній підготовці вчителів, а також удосконалюють управлінські процеси у навчальних закладах. У таблиці 1.2, що представлена нижче, узагальнено основні аспекти впливу ІКТ на освітній процес.

Таблиця 1.3

Вплив інформаційно-комунікаційних технологій на освітній процес

Аспект впливу	**Опис**	**Науковець**
Використання сучасних навчальних матеріалів	Доступ до цифрових підручників, онлайн-курсів, мультимедійних ресурсів, що підвищує якість навчання.	С.А. Лисенко [31]
Підвищення професійної підготовки вчителів	Доступ до онлайн-курсів, вебінарів та обміну досвідом, що розвиває нові педагогічні стратегії.	О.М. Кривонос [27]
Ефективність управління освітнім процесом	Автоматизація обліку успішності учнів та моніторинг навчальних результатів.	В.Ю. Биков [4]
Аналіз даних та навчальних результатів	Використання аналітики для оцінки навчальних досягнень та корекції навчальних планів.	М.І. Жалдак [19]
Адаптація до змін	Гнучка структура навчання, що швидко адаптується до нових викликів і	Н.В. Морзе [36]

	технологій.	

Завдяки ІКТ освітні ресурси стали доступними з будь-якої точки світу. Це принципово важливо для учнів, які проживають у віддалених або недостатньо забезпечених регіонах. Як зазначає В. С. Биков у своїй праці «Інформаційні технології в освіті» [3], ІКТ розширюють межі освіти, надаючи можливість учням доступати до онлайн-курсів, вебінарів та віртуальних класів. Це не тільки знижує бар’єри доступу до якісної освіти, але й позитивно впливає на зменшення нерівності в освіті.

Крім того, ІКТ забезпечують можливість самостійного навчання в зручний для учня час, як зауважує Н. Т. Коваленко у своїй статті «Дистанційне навчання: сучасні виклики і можливості» [24]. Учні можуть використовувати різноманітні платформи, такі як Coursera або Khan Academy, що пропонують безкоштовний доступ до освітніх матеріалів, інтерактивних завдань і сертифікатів, які підтверджують їхні досягнення.

ІКТ забезпечують інтерактивність навчального процесу, даючи можливість використовувати відео, анімації, симуляції та елементи гейміфікації. Це створює більш залучений і мотивуючий навчальний процес. Як зазначає О. О. Громова в своїй статті «Гейміфікація в освіті» [15], використання ігрових елементів у навчанні стимулює зацікавленість учнів, підвищує їхню активність і робить навчання більш захоплюючим.

Інтерактивні елементи також сприяють розвитку критичного мислення: учні можуть експериментувати з матеріалом, ставити запитання і досліджувати результати через симуляції. Таким чином, процес навчання стає більш активним і сприяє глибшому розумінню теми.

Завдяки ІКТ стало можливим створення індивідуальних навчальних програм для учнів. Адаптивні освітні технології, такі як системи, що аналізують успішність учнів, дозволяють рекомендувати відповідні матеріали та маршрути навчання, що відповідають їхнім потребам. Як зазначає М. К. Жалдак у своїй книзі «Персоналізація навчання в умовах цифровізації» [20], такі технології

спонукають учнів до самостійного навчання, оскільки вони мають змогу обирати ті теми та способи вивчення, які їм найбільше підходять.

Крім того, персоналізація навчання через ІКТ дозволяє враховувати різні стилі навчання учнів. Вчителі можуть легко адаптувати свої матеріали під різні групи, сприяючи більш глибокому розумінню навчального контенту.

ІКТ суттєво спростили співпрацю між учнями, викладачами та батьками. Платформи для спільної роботи, такі як Google Classroom, Microsoft Teams або Trello, забезпечують зручний обмін файлам, комунікацію та колективне виконання завдань. Як зауважує С. В. Моебс у своїй статті «Ефективні стратегії колективної роботи в освіті» [35], такі засоби сприяють формуванню командного духу, навичок спілкування і активних взаємодій між учасниками навчального процесу.

Залучення до колективної роботи має важливе значення в освіті, оскільки стимулює соціальну активність учнів і розвиває їх комунікативні навички. Завдяки тому, що учні можуть легко ділитися думками та ідеями в онлайн-середовищі, відбувається обмін яскравими та креативними рішеннями, які сприяють розвитку інноваційного мислення.

ІКТ забезпечують доступ до великої кількості навчальних матеріалів, включаючи цифрові підручники, електронні бібліотеки, відеолекції, наукові статті та мультимедійні ресурси. Як стверджує В. П. Волкова у своїй праці «Цифрова освіта: нові можливості в навчанні» [12], доступ до різноманітних джерел інформації дозволяє учням та студентам самостійно вибирати матеріали, які найкраще відповідають їхнім потребам і стилям навчання.

Цифрові навчальні ресурси дозволяють створювати більш інтерактивне середовище, де учні можуть взаємодіяти з матеріалом на різних рівнях. Зокрема, мультимедійні ресурси (відео, анімації, аудіодоріжки) надають можливість ілюструвати складні концепції і роблять навчання більш захоплюючим. Як або зазначає Ж. Е. Вахрушев у своїй статті «Мультимедійні технології в освіті» [9], використання таких матеріалів суттєво підвищує зацікавленість учнів та якість засвоєння навчального матеріалу.

ІКТ також відкривають нові горизонти для професійного розвитку вчителів. Вчителі мають можливість відвідувати онлайн-курси, вебінари, семінари та конференції, що дозволяє їм оновлювати свої знання та вдосконалювати педагогічні методи. Наприклад, О. О. Бакалова у своїй праці «Електронні ресурси для професійного розвитку вчителів» [2] зазначає, що доступ до міжнародних платформ для обміну досвідом між педагогами дозволяє впроваджувати нові інноваційні методики навчання.

Більш того, педагоги можуть також застосовувати ІКТ у своїй практиці, щоб створити більш динамічне та інтерактивне навчальне середовище. Як зазначає Т. Р. Жданова, у своїй статті «Сучасні методи навчання в контексті інформаційних технологій» [21], досвід обміну думками та ресурсами з колегами всього світу покращує професійну підготовку вчителів і спонукає їх до нових підходів у викладанні.

ІКТ значно спростили управління освітнім процесом у навчальних закладах. За допомогою різноманітних інформаційних систем та платформ адміністрації можуть вести облік успішності учнів, моніторити результати, управляти розкладом та ресурсами. Як бачимо в дослідженні С. І. Соловйова «Управлінські рішення в освіті на основі даних» [44], ІКТ дозволяють не лише автоматизувати рутинні операції, але й забезпечувати прийняття рішень на основі аналізу даних.

Використання аналітики дозволяє адміністраторам оцінювати ефективність програм і заходів, проводити анкетування і враховувати потреби учнів та педагогів. Такий підхід до управління не лише підвищує якість освіти, але й сприяє розвитку інклюзивного та адаптивного освітнього середовища.

Завдяки сучасним технологіям аналітики, ІКТ надають можливості для оцінки навчальних досягнень учнів. За допомогою систем управління навчанням (LMS), такі як Moodle або Canvas, вчителі можуть стежити за успішністю учнів, визначати їх сильні та слабкі сторони, а також коригувати навчальні плани відповідно до отриманих даних. Як наголошує Н. М. Кравченко в своїй праці «Аналіз даних у сучасній освіті» [26], зворотний

зв’язок, отриманий за допомогою даних, допомагає забезпечити корекцію навчальних програм, що підвищує якість освіти.

Цей процес аналізу даних є важливим для не лише вчителів, але й для учнів, оскільки вони можуть отримувати інформацію про свої досягнення й прогалини, що дозволяє більш цілеспрямовано підходити до самонавчання.

ІКТ сприяють гнучкості навчального процесу, дозволяючи швидко адаптуватися до змін та нових викликів, які ставить глобалізація, цифровізація та технологічні нововведення. У своїй книзі «Освіта в епоху цифрових технологій» [13] В. Й. Гнатенко зазначає, що інтеграція ІКТ в навчальний процес формує стратегії, які відповідають потребам сучасного світу. Це включає зміни в навчальних програмах, методах викладання і форматах оцінювання.

Наприклад, перехід на дистанційне навчання під час пандемії COVID-19 став справжнім випробуванням для освітніх систем по всьому світу. Проте завдяки ІКТ, навчальні заклади змогли швидко адаптуватися до нових умов, що дозволило продовжити навчання без значних переривань. Як зазначає Т. М. Петрів у своїй статті «Адаптація освіти до сучасних викликів» [39], така гнучкість і адаптованість освітнього процесу є одним з ключових факторів ефективності системи освіти в сучасному світі.

Згадуючи про ІКТ, як про механізм забезпечення діяльності закладів освіти, можна виокремити певну їх структуру. Існує розгалужена класифікація комунікацій, в якій кожен тип спілкування має власні наміри та завдання, реалізується згідно з певними нормами й процедурами, вирізняється особливостями використання та сприйняття.

Ключова відмінність між організаційними та міжособистісними комунікаціями полягає в масштабі та контексті інформаційного потоку.

Організаційні комунікації охоплюють всі інформаційні обміни, що відбуваються в межах та поза межами організації. Вони поділяються на зовнішні та внутрішні комунікації.

Зовнішні комунікації передбачають взаємодію із зовнішніми зацікавленими сторонами та навколишнім середовищем. Сюди входить

визначення пріоритетності потреб, що виникають у зовнішньому середовищі організації та мають безпосередній вплив на її функціонування. Для досягнення зацікавлених сторін використовуються різні методи, такі як рекламні кампанії, спрямовані на споживачів; створення позитивного іміджу бренду як на внутрішньому, так і на міжнародному рівнях; вплив на формування законів і нормативних актів тощо [51].

Окрім зовнішніх комунікацій, необхідно враховувати внутрішні комунікації організації. Внутрішні комунікації регулюють обмін інформацією між різними відділами та структурними підрозділами всередині організації. Ця передача інформації відбувається як по вертикалі, так і по горизонталі.

Міжособистісні комунікації зосереджені на безпосередньому обміні інформацією між людьми. Хоча вона включає письмову комунікацію, усна комунікація домінує. На відміну від організаційної комунікації, міжособистісні обміни менш обмежені жорсткими протоколами, що регулюють форму і тон повідомлення, що робить їх більш доступними і легшими для розуміння [48].

Щоб прояснити процес міжособистісної комунікації, необхідно зрозуміти її невід'ємні характеристики. Перш за все, ця комунікація створює спільний комунікаційний простір, де учасники виступають як активні агенти інформації. (Коли ми спрямовуємо своє повідомлення до людини, ми очікуємо від неї еквівалентної реакції). Більше того, висловлюючи свою точку зору, люди беруть участь у спільній діяльності, а також активно обмінюються інформацією.

Під час комунікативного процесу виникає єдине інформаційне поле, в якому інформація рухається у двох напрямках. Характер цього інформаційного обміну залежить від взаємного впливу між комунікантами, а ефективність комунікації залежить від ступеня цього впливу. Інформація, що генерується під час обміну, може суттєво відрізнятися і бути потенційно глибшою, ніж початковий зміст. Слід визнати, що фактор впливу може призвести як до корисних, так і до деструктивних результатів [47].

Напрямок інформаційного потоку визначає вертикальну та горизонтальну комунікацію.

Вертикальна комунікація - це передача та обмін інформацією між різними ієрархічними рівнями в організації, наприклад, між керівництвом та підлеглими. Вони можуть йти зверху вниз (top-down), як при видачі інструкцій, або знизу вгору (bottom-up), коли підлеглі інформують керівництво про те, що відбувається на нижчих рівнях організації [46].

Горизонтальні комунікації підтримують співпрацю в межах організації та налагоджують зв'язки між людьми на схожих рівнях. Вони включають обмін даними, зустрічі керівництва (на всіх рівнях), робочі групи, збори керівників, а також випадкові команди, дружні групи та індивідуальні розмови між колегами під час робочих операцій. Зазвичай горизонтальні комунікації сприяють кращій координації між командами, заохочують невимушену взаємодію між окремими особами та пропонують можливості для оперативного обміну даними [45].

Формальні та неформальні комунікації розрізняються залежно від відправника.

Формальна (або офіційна та організована) комунікація включає в себе поширення ретельно підготовленої інформації за допомогою таких методів, як радіо, телебачення, друковані ЗМІ та відео, які мають соціальне значення і використовуються для впливу на ставлення, поведінку та точки зору. Вона також включає офіційні комунікації, що здійснюються всередині організації відповідно до встановленої ієрархії влади, посадових інструкцій та формалізованих правил і практик, закріплених законодавчо і в стандартних організаційних нормах [43].

Неформальна комунікація пов'язана з міжособистісною взаємодією і ґрунтується на психологічних закономірностях взаємодії. Вона задовольняє потреби у зв'язках, залученні до подій та визнанні, а отже, може підвищити продуктивність організації. Неформальні комунікації функціонують через мережі чуток - поширення інформації, що походить від однієї або кількох осіб, пов'язаної з неперевіреними подіями та даними [41].

Чутки процвітають, коли офіційні канали комунікації не можуть надати роз'яснень. Ці чутки можуть виникати природно або внаслідок цілеспрямованих

зусиль. Зміст чуток варіюється від фактів або неправди до видавання бажаного за дійсне або зловмисних звинувачень. Протидія чуткам вимагає превентивних дій, а також рішучих заходів для їхнього спростування. Послідовне надання достовірної інформації з поважних і авторитетних джерел є одним з найефективніших методів зменшення кількості чуток.

У свої діяльності заклади освіти все більше користуються інформаційно-комунікаційними технологіями. Вони допомагають підтримувати зв’язок між різними групами: адміністрація – вчителі; вчителі – адміністрація; адміністрація, вчителі – батьки; батьки – адміністрація, вчителі; адміністрація, вчителі – учні; учні – адміністрація, вчителі; освітній заклад – громада [40].

В умовах сучасного світу інформаційні та документаційні інструменти стали невід'ємною частиною функціонування освітніх установ. Їх значення важко переоцінити, адже вони не лише спрощують адміністративні процеси, але й покращують якість навчання та взаємодії між усіма учасниками освітнього процесу. Розглянемо основні категорії таких інструментів більш детально.

1. Цифрові журнали та трекери відвідуваності

Цифрові журнали, такі як «Електронна школа», «Моя школа», «Нові знання», надають можливість:

Відстеження відвідуваності: Системи автоматично фіксують відвідуваність учнів, що дозволяє вчителям швидко реагувати на відсутності та попереджати батьків у разі регулярних пропусків. Це сприяє зменшенню рівня прогулювання та покращує дисципліну.

Контроль академічного прогресу: Вчителі можуть досліджувати успіхи учнів, аналізувати їх оцінки, а також надавати індивідуальні рекомендації щодо подальшого навчання.

Доступ до інформації: Батьки, учні та викладачі мають можливість доступу до актуальних даних, що сприяє відкритості навчального процесу й покращує співпрацю між усіма учасниками.

2. Системи управління навчанням (LMS)

Платформи, такі як Google Classroom, Moodle, Microsoft Teams for Education, забезпечують:

Розробку курсів: Викладачі можуть створювати навчальні модулі, включаючи різноманітні формати (відео, текст, інтерактивні завдання), що стимулюють активну участь студентів.

Завантаження контенту та оцінювання: Завдяки можливості завантажувати різноманітні навчальні матеріали та проводити оцінювання онлайн, навчальний процес стає комфортніше для учнів, які можуть навчатися в зручний час.

Комунікацію: LMS надають можливості для обговорення, обміну ідеями та зворотного зв’язку. Це створює сприятливе середовище для навчання.

3. Системи управління документами.

Системи управління документами дозволяють:

Електронний документообіг: Це спрощує адміністративні процедури, зменшуючи використання паперових документів. Зокрема, автоматизуються процеси підготовки, зберігання та обробки важливої документації.

Робота з основними діловими документами: Швидкий доступ до директив, звітів, протоколів наради та інших документів підвищує ефективність роботи адміністрації.

4. Бази даних студентів та персоналу.

Такі бази даних дозволяють:

Автоматизацію адміністрування: Системи дозволяють зберігати та оновлювати інформацію про академічні досягнення, особисті справи студентів та викладачів.

Захист персональних даних: Важливо дотримуватися нормативних стандартів щодо обробки персональних даних, що сприяє підвищенню довіри з боку студентів і батьків.

5. Освітні платформи та постачальники контенту.

Платформи, такі як Prometheus, EdEra, НаУрок, надають:

Пропозиції для самостійного навчання: Учні можуть проходити курси, підвищувати кваліфікацію, брати участь у вебінарах та структурованих програмах. Це створює додаткові можливості для розвитку освітнього процесу.

Інтерактивні ресурси: Залучаючи сучасні освітні технології, ці платформи роблять навчання більш цікавим і продуктивним, що підвищує мотивацію учнів до навчання [33].

Інформаційні та документаційні інструменти є важливими елементами інфраструктури освітніх установ, що забезпечують ефективність управління, прозорість і доступність освітніх процесів. Вони не лише автоматизують адміністративні завдання, але й стимулюють навчання, взаємодію та підвищують загальний рівень освіти. Запровадження таких технологій є важливим кроком у напрямку створення якісного та сучасного освітнього середовища [34].

Комунікаційні інструменти займають центральне місце в освітньому процесі, оскільки вони забезпечують ефективний обмін інформацією між різними учасниками освітнього процесу: адміністрацією, вчителями, учнями, батьками та зовнішніми суб'єктами. Ці інструменти створюють сприятливе середовище для навчання, взаємодії та співпраці. Розглянемо основні категорії комунікаційних інструментів детальніше.

1. Електронна пошта та офіційні портали.

Електронна пошта: Використання організаційних електронних поштових скриньок для внутрішнього та зовнішнього листування дозволяє швидко обмінюватися інформацією. Учителі можуть зв’язуватися з батьками для повідомлення про прогрес учнів, оголошення про батьківські збори або важливі заходи. Водночас адміністрація може ініціювати комунікацію з міськими або обласними освітніми установами.

Офіційні портали: Портали надають всю необхідну інформацію про навчальний заклад, його діяльність, плани, а також доступ до документів і ресурсів. Це може включати також розділи для завантаження важливих документів, форм і звітів.

2. Шкільні веб-сайти.

Центри для оновлень: Шкільні веб-сайти виступають основним джерелом інформації для учнів, батьків та викладачів. Вони можуть містити новини, анонси подій, календарі навчального року та іншу важливу інформацію.

Доступ до документів: За допомогою веб-сайтів можна забезпечити доступ до офіційних документів, таких як статути, програми навчання, звіти про успішність і матеріали для навчання.

3. Обмін миттєвими повідомленнями та мобільні додатки.

Популярні додатки: Використання таких платформ, як Viber, Telegram, WhatsApp та інших, значно полегшує спілкування між батьками, учнями та вчителями. Миттєве обговорення поточних питань, запитів та інформаційних повідомлень стає зручним і не потребує затримок.

Групи та канали: Створюючи групи чи канали, школи можуть легко інформувати всіх учасників про важливі оголошення, акції або події.

4. Групові чати.

Координація освітніх заходів: Групові чати надають можливості для швидкого обміну інформацією при проведенні освітніх заходів, таких як екскурсії, спортивні події чи культурні програми.

Швидкий доступ до ресурсів: Вчителі можуть ділитися навчальними матеріалами, завданнями або важливими посиланнями безпосередньо в чатах, що значно підвищує ефективність комунікації.

5. Платформи соціальних мереж.

Залучення громади: Використання таких платформ, як Facebook, Instagram та YouTube, допомагає залучити громаду до шкільного життя. Школи можуть ділитися новинами, успіхами учнів, а також організовувати онлайн-заходи.

Просування ініціатив: Соціальні мережі дозволяють виступати платформою для реклами шкільних ініціатив, набираючи широку аудиторію та підвищуючи зацікавленість батьків та громади.

6. Відеоконференції та онлайн-зустрічі.

Дистанційне навчання: Платформи на кшталт Zoom, Google Meet та інших забезпечують можливості для онлайн-навчання, що дуже актуально в умовах віддаленої освіти або карантинних обмежень.

Батьківські збори: Відеоконференції дозволяють проводити батьківські збори дистанційно, що особливо зручно для батьків, які не можуть відвідувати школу особисто.

7. Інформаційні дошки та дошки оголошень.

Традиційні та цифрові вивіски: Інформаційні дошки в шкільних приміщеннях, як друковані, так і цифрові, забезпечують легкий доступ до розкладу занять, планів заходів та поточних оголошень.

Актуальність і зручність: Такі дошки забезпечують постійну видимість важливої інформації та дозволяють швидко реагувати на зміни, що робить їх незамінним інструментом у шкільному середовищі[33].

Комунікаційні інструменти є критично важливими для успішної взаємодії між усіма учасниками освітнього процесу. Вони не лише покращують обмін інформацією, але й сприяють розвитку партнерства між школою та родинами, а також громадами. Сучасні технології дозволяють зробити цей процес ще більш ефективним, адаптуючи навчання до потреб кожного учня та забезпечуючи необхідну підтримку для вчителів і адміністрації.

Отже, сучасні освітні практики вимагають структурованої методології для управління всіма формами взаємодії. Таким чином, потужне навчальне середовище створюється шляхом професійної інтеграції поширення даних, архівних систем та різноманітних комунікаційних структур. Стратегічне розгортання цих ресурсів слугує кільком корисним цілям: оптимізації педагогічних методологій, сприянню адміністративної прозорості та розвитку цифрової грамотності серед усіх, хто залучений до академічного середовища.

РОЗДІЛ 2
АНАЛІЗ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ЗАСОБІВ У ЗАКЛАДАХ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ

2.1 Аналіз використання інформаційно-комунікаційних засобів у закладах середньої освіти Запорізької області на прикладі Запорізького ліцею «Альтернатива» Запорізької міської ради

Запорізький ліцей «Альтернатива» у свої комунікаційній роботі використовує різні технологічні засоби. Шукаючи інформацію про цей навчальний заклад, не треба довго блукати сторінками інтернету. За рахунок того, що ліцей активно використовує соціальні мережі та сайт, ми можемо швидко знайти всю необхідну інформацію.

Кожен навчальний заклад повинен мати свій власний сайт, він може бути створений на різних платформах (наприклад, Wix, WordPress.com, Google Sites, Blogger.com).

Ліцей «Альтернатива» наразі має власний сайт (Рис.2.1), який сконструйований за допомогою платформи Google Sites [38].

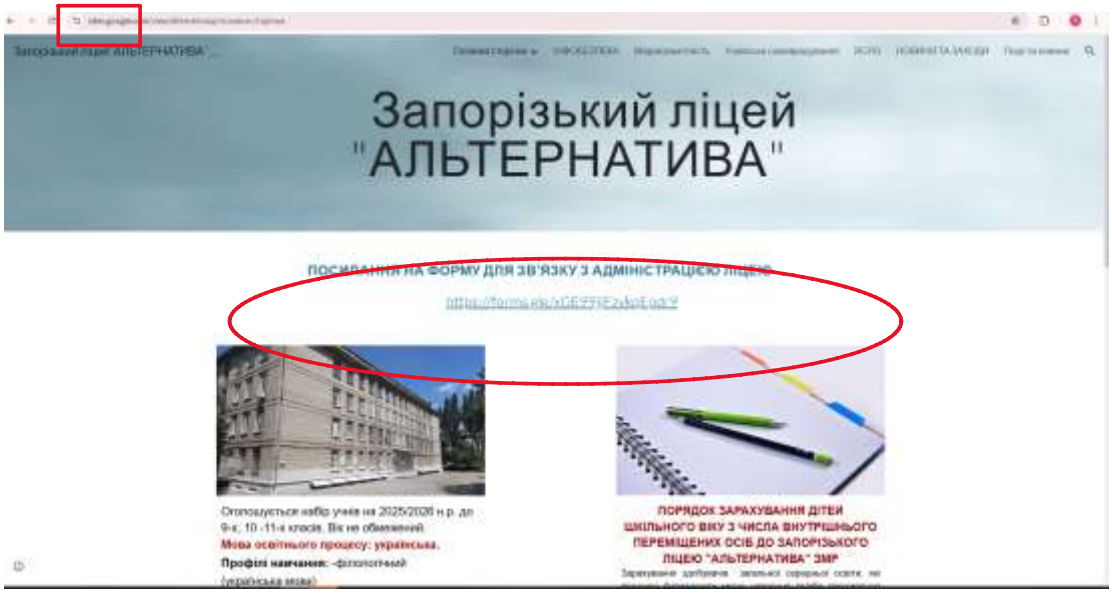

Рис.2.1 Сайт ліцею «Альтернатива»

Джерело: [38]

Сайт має доволі зручний інтерфейс, який забезпечує швидкий доступ для отримання різної інформації. Працівниками ліцею активно ведеться кожна сторінка сайту.

На головній сторінці нас одразу зустрічають новини (Рис.2.2) та покликання на форму для зв’язку з адміністрацією ліцею:

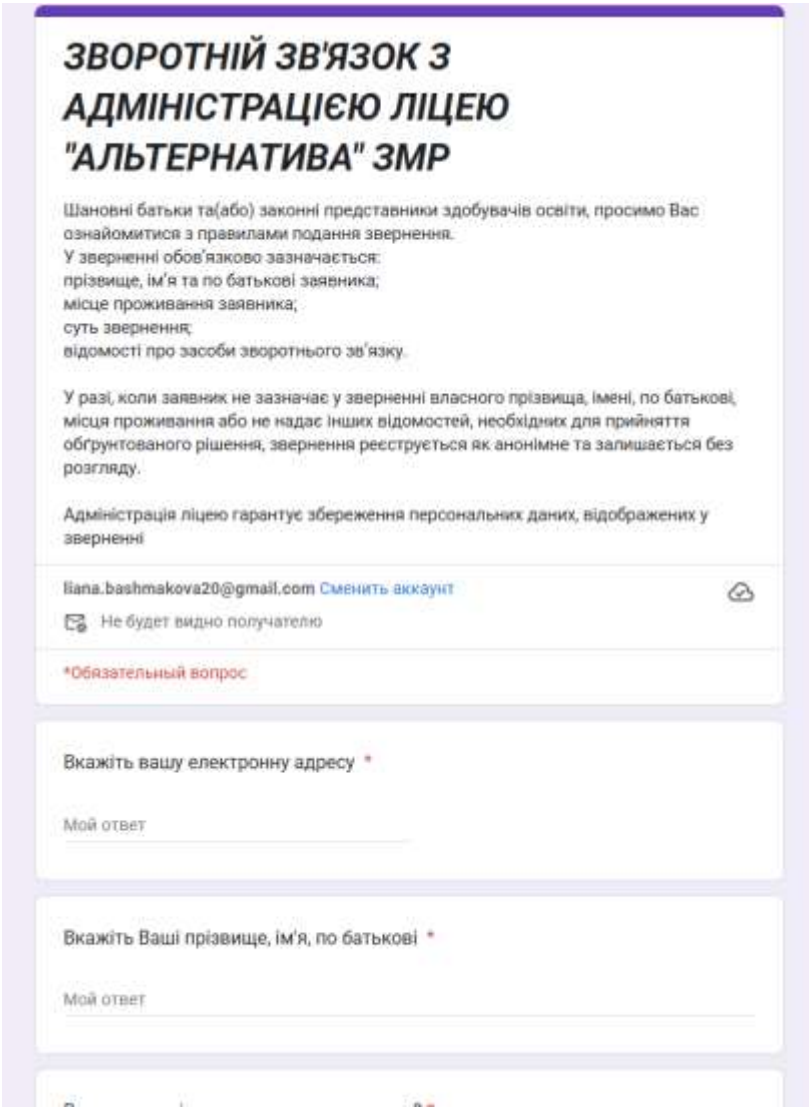

Рис.2.2 Головна сторінка ліцею

Джерело: [38]

Також на головній сторонці можна переглянути інформацію щодо новин та заходів, відомостей, вчителів, булінг, профорієнтацію, атестацію педагогічних працівників, кібербезпеку, інформація для учнів, алгоритм дій при надзвичайних ситуаціях (Рис.2.3).

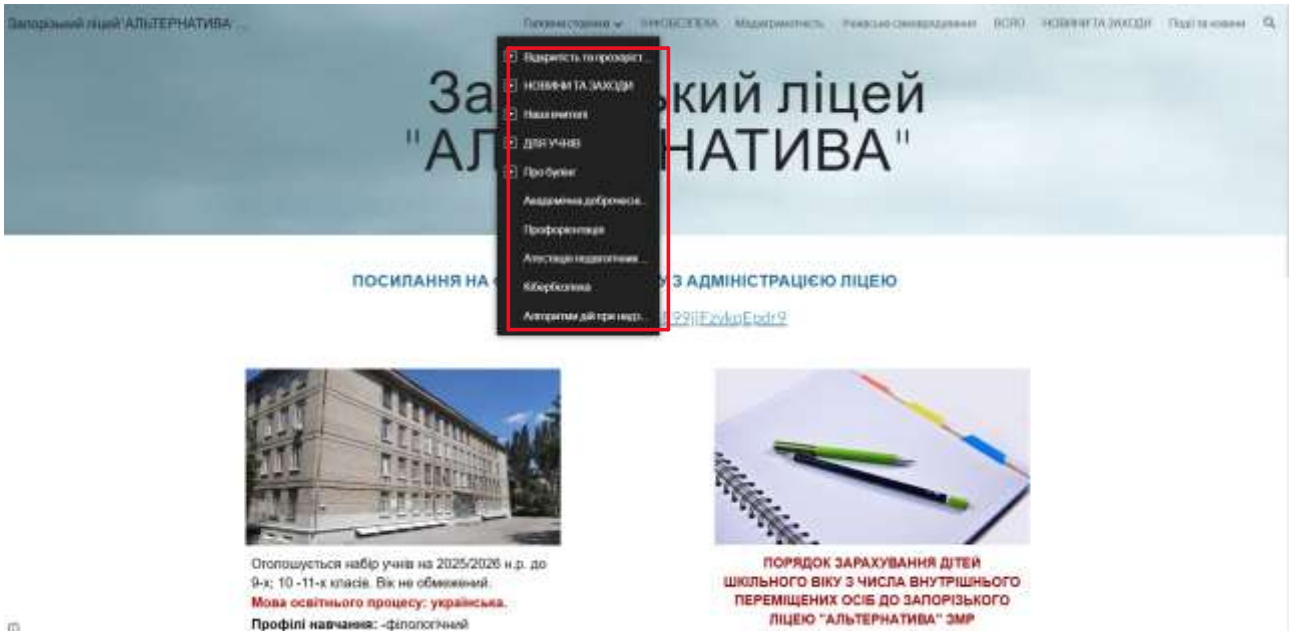

Рис.2.3. Інформація на сайті ліцею

Джерело: [38]

У розділі «Інфобезпека» є важлива та актуальна інформація (Рис.2.4):

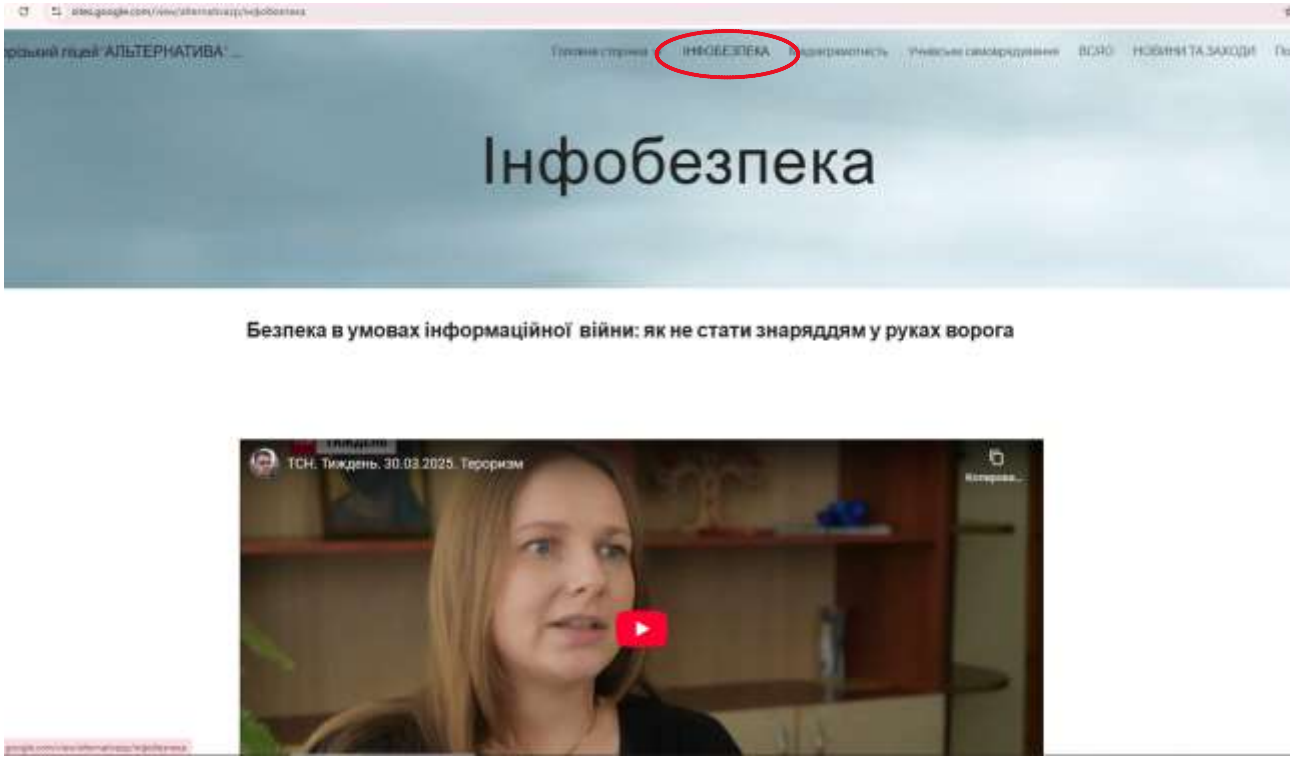

Рис.2.4. Розділ «Інфобезбака» ліцею

Джерело: [38]

У розділі «Медіаграмотність» знаходиться інформація щодо розпізнавання фейків, чуток тощо (Рис.2.5). В умовах інформаційної війни та через перенавантаження наразі нашого інформаційного кола, така інформація є надзвичайно важливою.

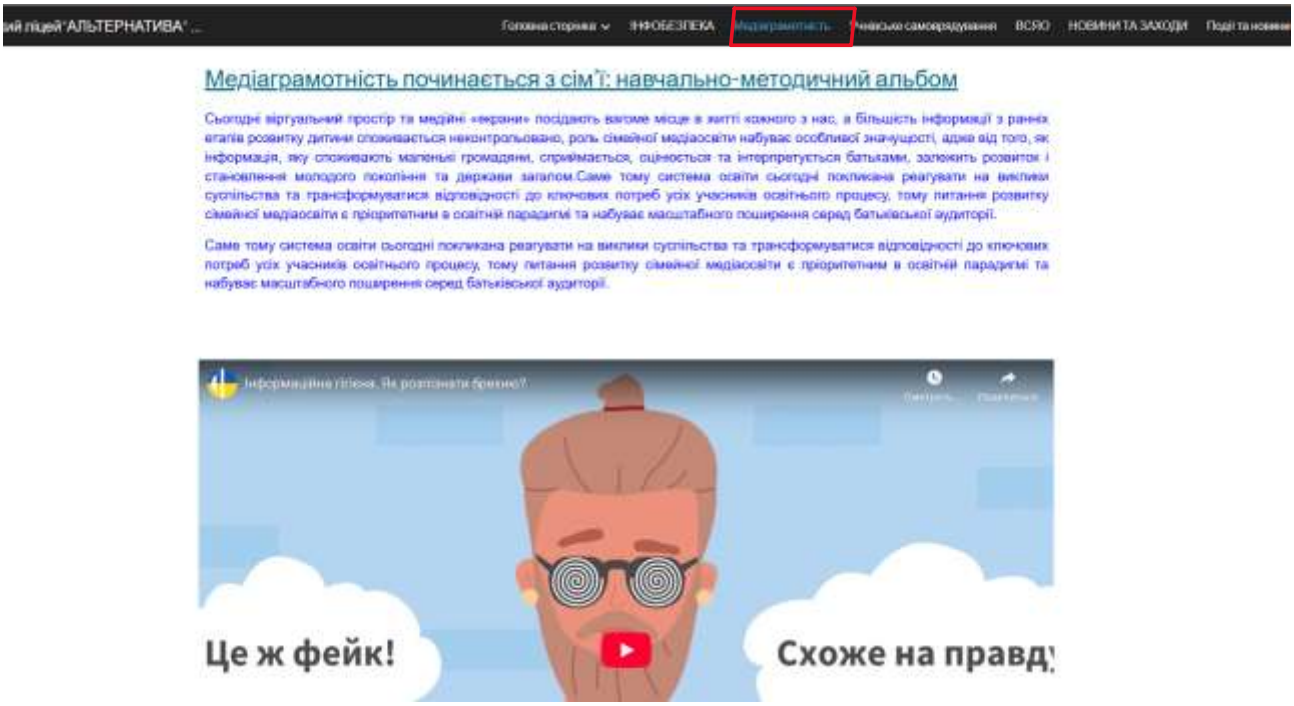

Рис.2.5. Розділ «Медіаграмотність» ліцею

Джерело: [38]

При перегляді сайту ми можемо одразу зрозуміти, що в ліцеї створено учнівське самоврядування (Рис.2.6). Відповідний розділ заповнений актуальною інформацією.

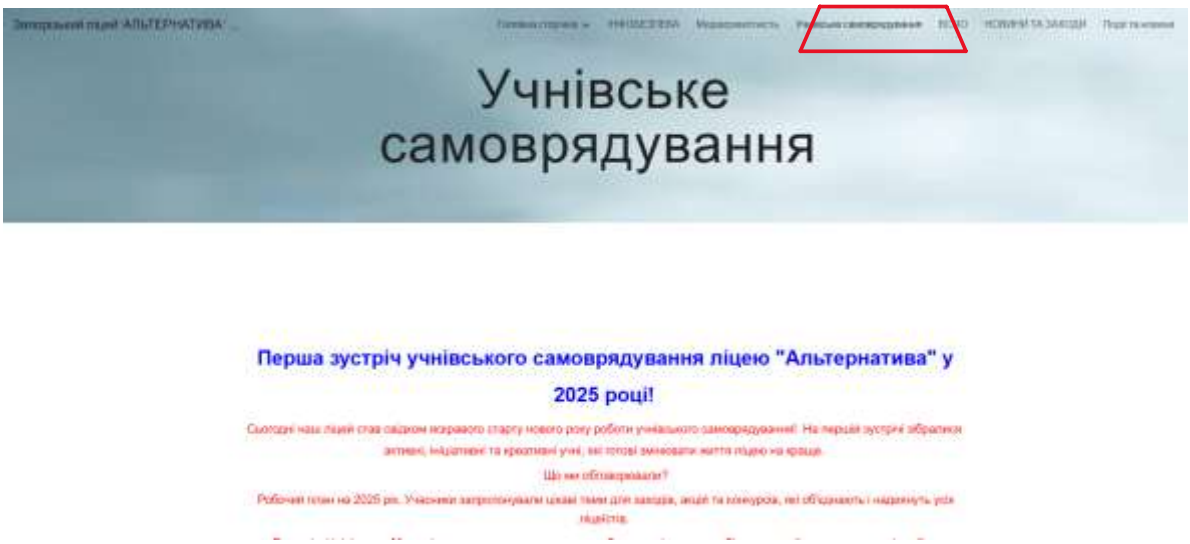

Рис.2.6. Розділ «Учнівське самоврядування» ліцею *Джерело: [38]*

Розділ «ВСЯО» (внутрішня система забезпечення якості освіти) має низку затверджених положень, якими необхідно користуватись при здійсненні освітнього процесу (Рис.2.7). Всі нормативні документи є доступними для перегляду.

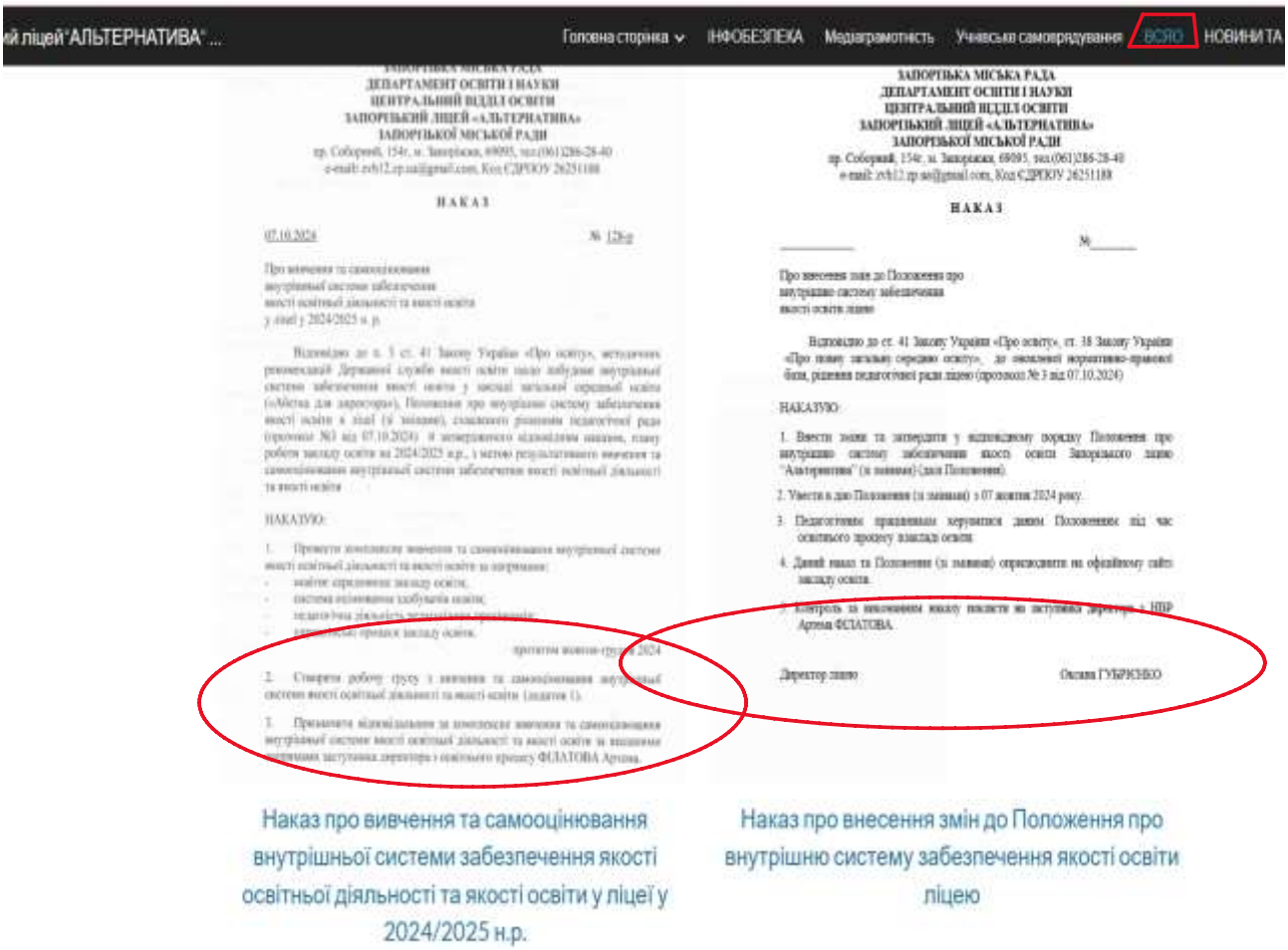

Рис.2.7 Розділ «ВСЯО» ліцею

Джерело: [38]

Розділ сайту ліцею «Альтернатива» «Новини та заходи» (Рис.2.8) виступає важливим інформаційним центром, що надає користувачам всі останні новини та події, які стосуються діяльності ліцею. Цей розділ містить кілька ключових елементів, які сприяють формуванню активної й обізнаної громади навколо навчального закладу.

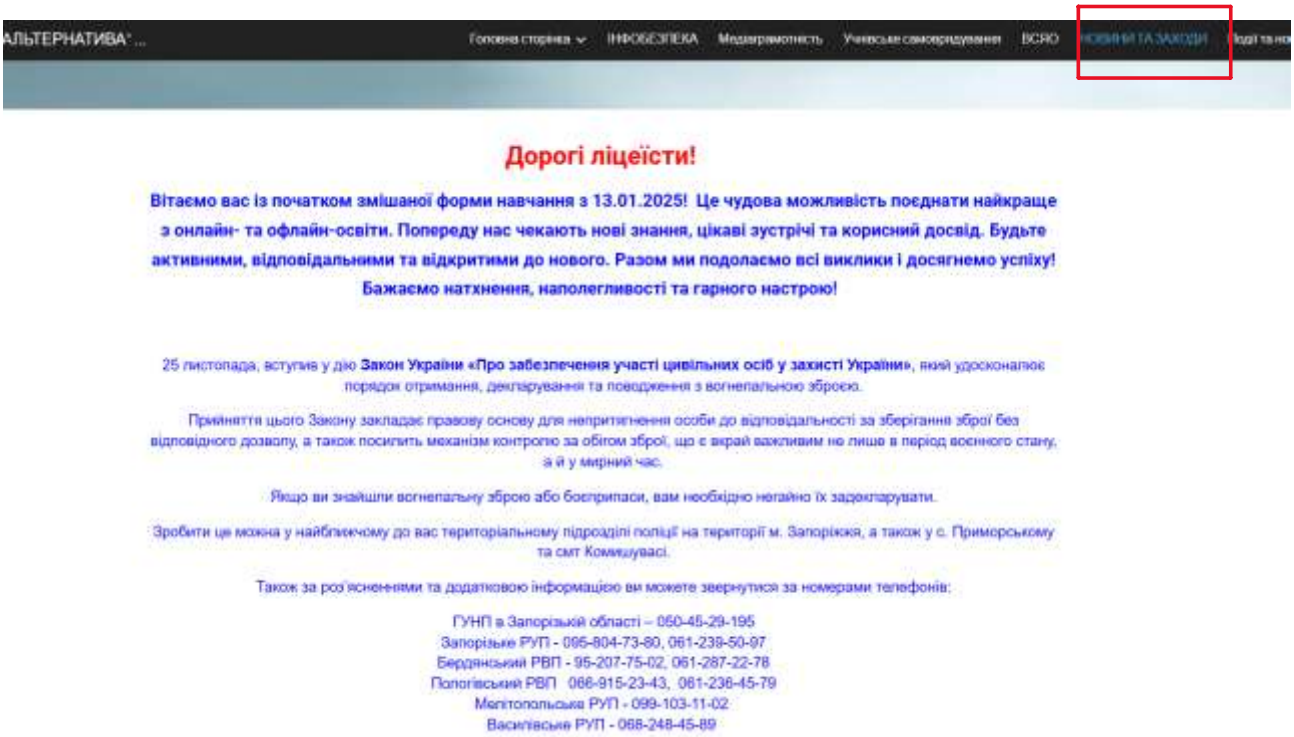

Рис.2.8. Розділ«Новини та заходи»

Джерело: [38]

1. Актуальні новини

Оперативне оновлення: У цьому підрозділі публікуються новини, що стосуються навчального процесу, нових освітніх ініціатив, змін у розкладі занять, важливих рішень адміністрації та освітніх досягнень ліцеїстів.

Участь у змаганнях та конкурсах: Інформація про успішні виступи учнів у різних конкурсах, олімпіадах, спортивних змаганнях та культурних заходах підвищує престиж ліцею і спонукає учнів до активної участі.

2. Анонси заходів

Календар подій: Розділ містить детальну інформацію про заплановані заходи, такі як ярмарки, концерти, екскурсії, наукові конференції та батьківські збори. Це дає можливість усім зацікавленим планувати своє участь заздалегідь.

Запрошення на заходи: Ліцей може інформувати батьків і учнів про можливість участі в різноманітних заходах, семінарах та тренінгах, що проходять як у стінах ліцею, так і за його межами.

3. Важливі оголошення

Зміни та терміни: У разі будь-яких змін у розкладі навчання або термінах проведення заходів, ця інформація негайно публікується в розділі «Новини та заходи». Це дозволяє батькам і учням бути в курсі всіх нововведень.

Нагадування та вказівки: Важливі нагадування стосовно підготовки до заходів, збору коштів, збору речей для благодійності тощо, також публікуються в рамках даного розділу.

4. Фото- та відеозвіти

Візуальне представлення: Розділ може включати фотогалереї та відеозвіти з проведених заходів, що допомагає створити уявлення про активність ліцею й залучає нових учнів і їх батьків.

Обмін досвідом: Відеозвіти можуть включати інтерв'ю з учасниками заходів, що надає можливість поділитися досвідом та враженнями, а також залучити більше учнів до участі в подібних заходах у майбутньому.

5. Зворотний зв'язок. Коментарі та відгуки: Батьки та учні можуть залишати свої коментарі, питання чи побажання щодо запропонованих подій. Це сприяє збору конструктивної критики та побажань, що допомагає адміністрації ліцею покращувати якість організації заходів та налаштовувати їх під потреби громади.

Розділ «Новини та заходи» на сайті ліцею «Альтернатива» є важливим інструментом для підтримки комунікації між адміністрацією, учнями та батьками. Він забезпечує актуальну та корисну інформацію, спонукає до активної участі в житті ліцею та формує сильну спільноту навколо навчального закладу. Це сприяє не лише освітньому процесу, але й розвитку соціальних зв'язків, що є не менш важливим для успішного функціонування сучасного навчального закладу.

Розділ «Події та новини» (Рис.2.9) містить актуальну інформацію, яка стосується актуальних подій, історичних дат, які необхідно пам’ятати для підвищення національної свідомості.

Рис.2.9. Розділ «Події та новини»

Джерело: [38]

Розділ сайту ліцею «Події та новини» виконує важливу роль у формуванні національної свідомості та громадянської відповідальності серед учнів. Він не лише інформує про актуальні події, але й сприяє глибшому розумінню історичних та культурних аспектів, які формують особистість молоді. Розглянемо детальніше різні елементи цього розділу.

1. Актуальні події

Оглашення заходів: У цьому підрозділі надається інформація про заплановані заходи, такі як дні пам'яті, культурні свята, презентації, лекції та інші події, що відзначаються у ліцеї. Це служить стимулом для активної участі учнів та їх батьків.

Залучення до акцій: Інформація про участь ліцею в соціальних акціях, екскурсіях або волонтерських проектах, що сприяє розвитку свідомого ставлення до громадських і національних проблем.

2. Історичні дати.

Календар пам'ятних дат: Розділ містить інформацію про важливі історичні дати, пов’язані з національною ідентичністю, такими як Дні незалежності,

річниці визвольних змагань, пам'ятні дати видатних подій, що вплинули на розвиток країни.

Основні події в історії: Блок з інформацією про значущі події, які стали важливими віхами в історії нації. Це може впливати на формування патріотичних почуттів і культури серед учнів.

3. Підвищення національної свідомості.

Освітні матеріали: У розділі можуть надаватися матеріали, що поглиблюють знання учнів про історію, культуру та традиції своєї країни. Це може включати статті, відео, книжки та інші ресурси, які допомагають зрозуміти та осмислити важливість кожної події.

Поширення інформації: Учні та вчителі можуть спільно працювати над проектами або дослідженнями, які присвячені історії своєї країни, що сприяє формуванню глибшого розуміння культурної спадщини.

4. Залучення громади.

Взаємодія з батьками та громадськістю: Платформа дозволяє батькам дізнаватися про заходи, що відбуваються у ліцеї, соціальні ініціативи та можливості їх активної участі. Це сприяє формуванню спільноти, що об’єднує учнів, батьків і педагогів.

Інформаційні зустрічі та лекції: Розділ може анонсувати заходи, на яких батьки, представники місцевої громади або спеціалісти можуть поділитися своїми знаннями про національну історію та важливість збереження традицій.

Розділ «Події та новини» на сайті ліцею є важливою платформою для розвитку національної свідомості серед учнів. Він слугує джерелом інформації про актуальні події, а також сприяє освітньому процесу, пов’язаному з історією та культурною спадщиною. Залучення до важливих подій формує у молоді почуття патріотизму, відповідальності та активності у житті своєї громади. Це важливий крок до виховання свідомих, освічених та активних громадян.

Окрім цього, ліцей «Альтернатива» користується соціальними мережами, такими як: Instagram [22], Facebook [50] (Рис.2.10). Вони наповнені інформаційними повідомленнями, зокрема, це робота учнівського

самоврядування, проведення зустрічей з представниками різних організацій, профорієнтаційна робота та інформаційні пости щодо проведених заходів, бесід на різну тематику.

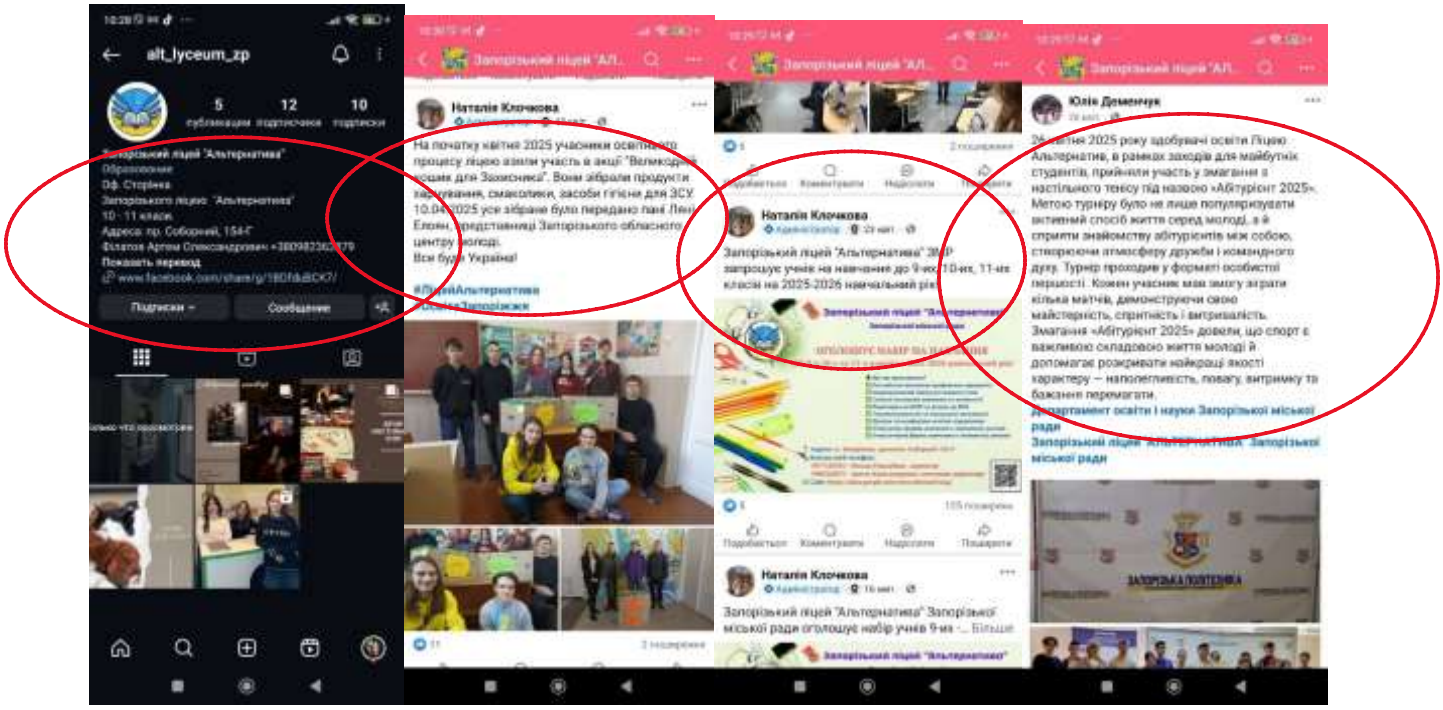

Рис.2.10. Соціальні мережі Instagram та Facebook ліцею

Джерело: [22], [50]

Ліцей «Альтернатива» активно використовує соціальні мережі, такі як Instagram та Facebook, для розширення комунікації з ліцеїстами, їх батьками та ширшою громадою. Ці платформи слугують не лише для інформування, а й для створення інтерактивного середовища, що дозволяє всім зацікавленим сторонам бути в курсі подій у ліцеї.

1. Інформаційні повідомлення

Оперативні новини: Соціальні мережі надають можливість швидко поширювати інформацію про актуальні новини та оголошення. Наприклад, інформація про зміни в розкладі, важливі заходи, святкування або інші події публікується в реальному часі.

Візуальні пости: Наявність фото та відеоматеріалів робить інформацію більш доступною та цікавою. Яскраві зображення з шкільних заходів, екскурсій чи проєктів наочно демонструють життя ліцею.

2. Учнівське самоврядування

Анонсування заходів: Ліцей публікує інформацію про діяльність учнівського самоврядування, включаючи анонси акцій, зборів та соціальних проектів, якими займаються самі ліцеїсти. Це підвищує рівень залучення учнів до активностей ліцею та спонукає їх до організації нових ініціатив.

Прямий зв’язок: Студенти можуть залишати коментарі чи запити щодо участі в заходах, отримуючи зворотний зв’язок від організаторів. Це створює настрій співпраці та взаємодопомоги.

3. Проведення зустрічей з представниками різних організацій

Інформування про зустрічі: Соціальні мережі використовуються для анонсування запланованих зустрічей з представниками різних організацій, таких як освітні установи, бізнеси або громадські організації. Це дає можливість учням отримати нову інформацію про різні професії та можливості подальшого розвитку.

Лекції та бесіди: Після проведення зустрічей публікуються звіти та тематичні постери, які допомагають учням підсумувати засвоєні знання та отримати додаткову мотивацію до вивчення.

4. Профорієнтаційна робота

Перелік професій: Спеціалізовані пости на профорієнтаційні теми, що охоплюють різні професії, ринок праці та вимоги до спеціалістів в конкретних галузях. Це дозволяє ліцеїстам краще зорієнтуватися у виборі майбутньої професії.

Інтерв'ю з фахівцями: Відео або статті з інтерв'ю з випускниками ліцею, які пішли у різні професії, надають учням конкретні приклади успішного включення у ринок праці та дають можливість задати питання.

5. Інформаційні пости щодо проведених заходів

Звітність про заходи: Соціальні мережі слугують ідеальною платформою для публікації інформації про вже відбулися заходи, про які учні, батьки та громада можуть дізнатися більше. Звіти можуть включати фото, відео, коментарі учасників і організаторів.

Відзначення успіхів: Підкреслення досягнень учнів, таких як перемоги в конкурсах, участь у благодійних акціях або інших значущих подіях, дозволяє створити позитивний імідж ліцею та мотивує інших учнів.

Ліцей «Альтернатива» свідомо використовує соціальні мережі для створення активної, оперативної та інформативної платформи, що підвищує взаємодію між адміністрацією, учнями і їх батьками. Завдяки вдалому використанню Instagram і Facebook, ліцей не лише інформує, а й створює активну громаду, залучаючи всіх учасників до освітнього процесу та громадських ініціатив. Це сприяє розвитку не лише навчання, а й громадянської свідомості та активності молоді

Отже, сайт ліцею забезпечує безперервний комунікаційний зв’язок між усіма учасниками освітнього процесу. Тут здійснюється і вертикальна комунікація (адміністрація – вчителі), за допомогою наявності розділу «ВСЯО», в якому вчителі можуть ознайомитись зі всією корисною інформацією, яка затверджена відповідними документами.

Також цілком виконується функція інформування всіх учасників освітнього процесу. Це є можливим завдяки постійному оновленню інформаційних меседжів.

2.2 Аналіз використання інформаційно-комунікаційних засобів у закладах середньої освіти Запорізької області на прикладі Дніпровського ліцею Петро-Михайлівської сільської ради

Дніпровський ліцей Петро-Михайлівської сільської ради, є не виключенням, і також проводить активне інформування всіх учасників освітнього процесу та громади за допомогою використання різних інформаційно-комунікаційних технологій.

Сайт закладу освіти (Рис.2.11) створено на платформі Blogger.com. Його наповнення є завжди актуальним. Окрім головної стрічки новин, сайт містить окремі сторінки з важливою інформацією. Тут можна знайти всю необхідну

інформацію, яка буде цікава як і учасникам освітнього процесу, так і представникам громадськості, за рахунок чого відбуваються різні види комунікації [37].

Рис.2.11. Сайт закладу освіти Дніпровського ліцею Петро-Михайлівської сільської ради

Джерело: [37]

Цей ресурс стає майданчиком для комунікації, обміну ідеями та підтримки освітніх ініціатив.

Актуальність інформації:

Регулярне оновлення: Один з ключових аспектів сайту – це його наповненість актуальною інформацією. Адміністрація регулярно оновлює контент, що дозволяє учасникам освітнього процесу отримувати свіжі новини, інформацію про події та важливі оголошення в режимі реального часу.

Головна стрічка новин: На головній сторінці розміщуються останні новини, що робить їх доступними для відвідувачів ще до переходу на інші сторінки. Це дозволяє швидко знайти найважливіші події, що відбуваються в закладі.

2. Окремі сторінки з важливою інформацією

Розділи сайту: Сайт містить різноманітні розділи, такі як «Про нас», «Навчальний процес», «Події», «Діяльність учнівського самоврядування»,

«Контакти» тощо. Кожен з цих розділів надає глибшу інформацію, яка може бути корисною для різних категорій відвідувачів.

Документація та керівництва: На сайті можна знайти інформаційні матеріали, такі як навчальні програми, методичні рекомендації, правила внутрішнього розпорядку та інші документи, що регулюють навчальний процес.

3. Комунікація з учасниками освітнього процесу

Форма зворотного зв’язку: Сайт може мати інтегровані елементи для зворотного зв’язку, такі як форми запитів або коментарі, що дозволяє батькам та учням висловлювати свої побажання, пропозиції чи запитання.

Анонси заходів та інформаційні кампанії: Веб-ресурс слугує платформою для оголошення про різноманітні заходи, такі як дні відкритих дверей, екскурсії, виставки, культурні або спортивні події, що заохочують участь представників громади.

4. Залучення громади

Інформування про соцініціативи: Сайт може активно інформувати про соціальні проекти, благодійні акції та ініціативи, в яких бере участь ліцей. Це покращує імідж закладу, залучає нових учасників і мотивує до активності.

Спільнота закладу: Чітко оформлений та інформативний сайт дозволяє формувати почуття спільності серед батьків, учнів і викладачів, що є важливим елементом успішного функціонування освітнього закладу.

5. Доступність та зручність використання

Простота навігації: Завдяки інтуїтивно зрозумілому дизайну сайт забезпечує зручний доступ до всієї необхідної інформації, що полегшує користування ним, незалежно від рівня комп'ютерної грамотності відвідувачів.

Mobile-friendly: Платформа Blogger.com також пропонує адаптивний дизайн, що дозволяє переглядати сайт із мобільних пристроїв, що особливо зручно для батьків і учнів, які завжди в русі.

Зокрема, головна сторінка містить інформаційні повідомлення, новини щодо всього, що відбувається в навчальному закладі. Тут можна зустріти

інформацію про проведені заходи, акції та участь учнів у різних обласних та всеукраїнських конкурсах (Рис.2.12).

Рис.2.12. Сайт закладу освіти Дніпровського ліцею Петро-Михайлівської сільської ради

Джерело: [37]

У розділах «Адміністрація школи» та «Колектив школи» (Рис. 2.13) є інформація, яка буде цікавою майбутнім здобувачам освіти. Тут можна знайти відомості про адміністрацію ліцею та вчителів, їх професійний досвід, кваліфікацію та спеціалізацію в різних предметах. Ця інформація допомагає учням та їх батькам краще зрозуміти, кого вони будуть навчатися, а також ознайомитися з підходами кожного викладача до навчального процесу. Крім того, розділ може містити позитивні відгуки учнів про викладачів, що ще більше мотивує нових учнів обрати цей освітній заклад.

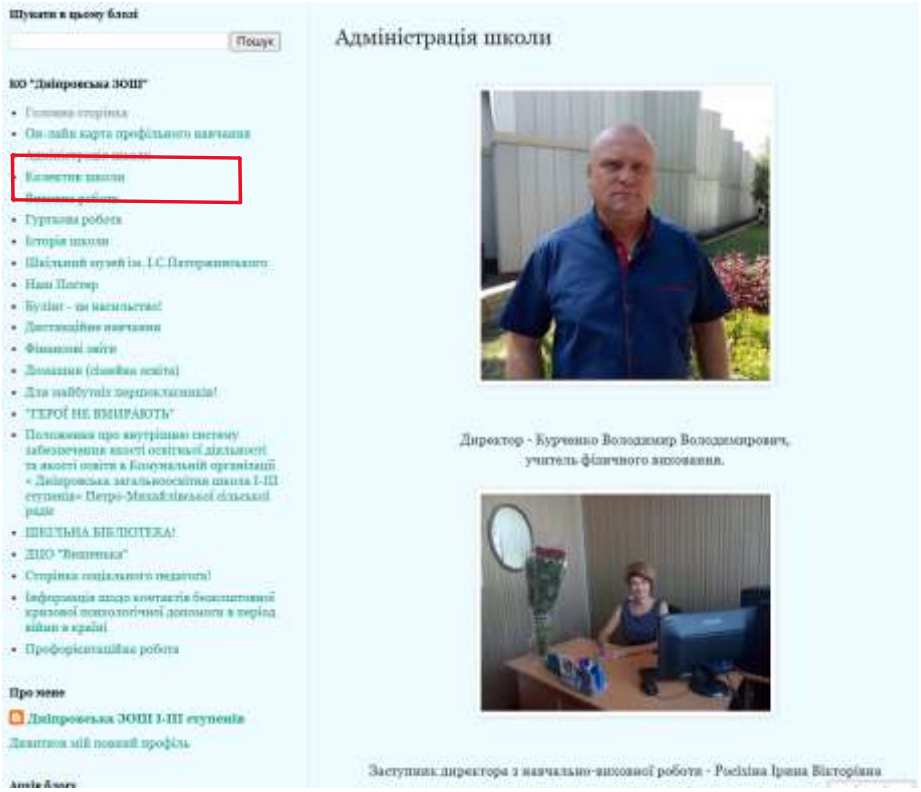
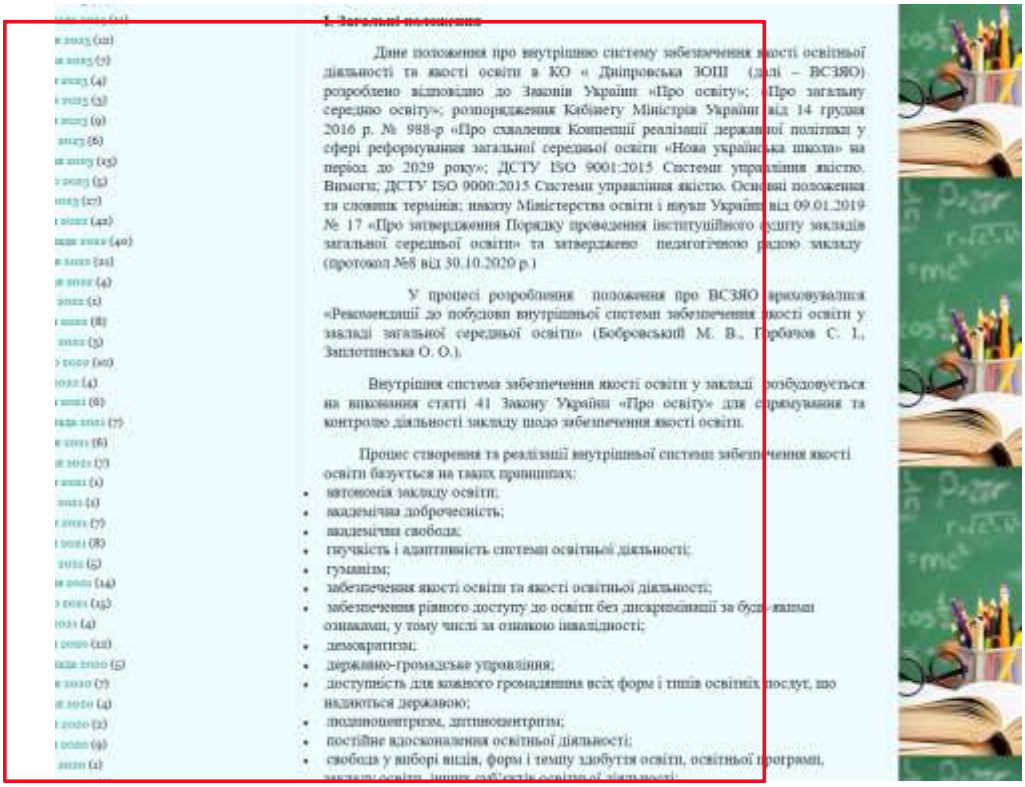

Рис.2.13. Сайт закладу освіти Дніпровського ліцею Петро-Михайлівської сільської ради

Джерело: [37]

Також можна знайти інформацію про положення внутрішньої системи забезпечення якості освітньої діяльності та якості освіти (Рис.2.14).

Дане положення про внутрішню систему забезпечення якості освітньої діяльності та якості освіти в КО « Дніпровська ЗОШ (далі – ВСЗЯО) розроблено відповідно до Законів України «Про освіту»; «Про загальну середню освіту»; розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988-р «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року»; ДСТУ ISO 9001:2015 Системи управління якістю. Вимоги; ДСТУ ISO 9000:2015 Системи управління якістю. Основні положення та словник термінів; наказу Міністерства освіти і науки України від 09.01.2019 № 17 «Про затвердження Порядку проведення інституційного аудиту закладів загальної середньої освіти» та затверджено педагогічною радою закладу (протокол №8 від 30.10.2020 р.)

У процесі розроблення положення про ВСЗЯО враховувалися «Рекомендації до побудови внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладі загальної середньої освіти» (Бобровський М. В., Горбачов С. І., Заплотинська О. О.).

Внутрішня система забезпечення якості освіти у закладі розбудовується на виконання статті 41 Закону України «Про освіту» для спрямування та контролю діяльності закладу щодо забезпечення якості освіти.

Процес створення та реалізації внутрішньої системи забезпечення якості освіти базується на таких принципах:

- автономія закладу освіти;
- академічна доброчесність;
- академічна свобода;
- гнучкість і адаптивність системи освітньої діяльності;
- гуманізм;
- забезпечення якості освіти та якості освітньої діяльності;
- забезпечення рівного доступу до освіти без дискримінації за будь-якими ознаками, у тому числі за ознакою інвалідності;
- демократизм;
- державно-громадське управління;
- доступність для кожного громадянина всіх форм і типів освітніх послуг, що надаються державою;
- людиноцентризм, дитиноцентризм;
- постійне вдосконалення освітньої діяльності;
- свобода у виборі видів, форм і темпу здобуття освіти, освітньої програми,

Рис.2.13. Положення внутрішньої системи Дніпровського ліцею Петро-Михайлівської сільської ради

Джерело: [37]

Отже, загалом, сайт ліцею надає всю необхідну та актуальну інформацію, яка, в свою чергу, є цікавою як і адміністрації та вчителям, так і батькам з учнями. Також є багато корисної інформації, яка може бути актуальною для представників громадськості.

Також Дніпровський ліцей активно веде Facebook-сторінку (Рис.2.14), де є вся актуальна інформація, що стосується проведених заходів, планування зустрічей з різними громадськими та благодійними організаціями, профорієнтаційна робота та роботи учнів, які виконані в рамках проведення різних конкурсів, виставок тощо [49].

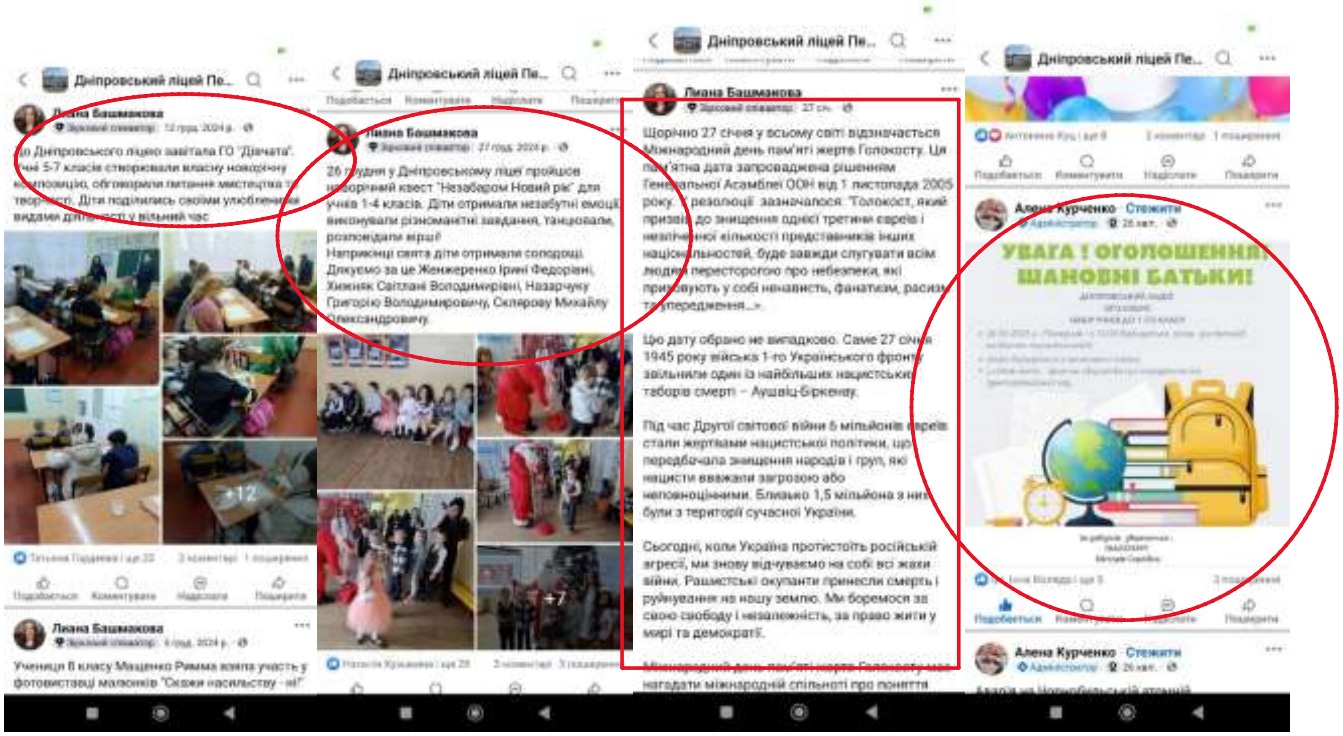

Рис. 2.14. Facebook-сторінка Дніпровського ліцею Петро-Михайлівської сільської ради

Джерело: [37]

Отже, тепер ми можемо порівняти те, як заклади освіти у Запоріжжі та Запорізькій області здійснюють комунікаційні процеси. Вони користуються спільними інформаційно-комунікаційними технологіями (сайти, соціальні мережі), за допомогою яких впроваджують розвиток інформаційного поля. Використання цих технологій є невід'ємною частиною сучасного освітнього процесу, оскільки вони дозволяють швидко та ефективно передавати інформацію всім учасникам навчального процесу.

Аспекти комунікації:

Комунікація за допомогою цих засобів здійснюється між усіма зацікавленими категоріями: адміністрація – вчителі; вчителі – адміністрація; адміністрація, вчителі – батьки; батьки – адміністрація, вчителі; адміністрація, вчителі – учні; учні – адміністрація, вчителі; освітній заклад – громада. Така багатостороння комунікація дозволяє зберігати відкритість процесу, сприяє швидкому вирішенню проблем і забезпечує зворотний зв’язок, який є важливим для покращення навчального процесу.

Інформаційне забезпечення:

Для вчителів та адміністрації є вся необхідна інформація щодо вдосконалення якості освітнього процесу. Це, зокрема, забезпечує наявність відповідних положень, які ліцею надають у вільний доступ для ознайомлення. Такий доступ до документів допомагає всім учасникам процесу залишатися в курсі останніх змін, нововведень і методик, використовуючи найкращі практики, що сприяє підвищенню ефективності освіти.

Взаємодія з батьками:

Батьки, в свою чергу, можуть звернутись до адміністрації школи, використовуючи гугл-форму, яку надає ліцей «Альтернатива», або залишаючи дописи під інформаційними повідомленнями, які публікують обидва ліцеї. Це не лише спрощує процес комунікації, але й дозволяє батькам активно брати участь у житті навчального закладу, що є важливим аспектом партнерства між школою та сім’єю.

Залучення громади:

Представники громади можуть оцінити проведену роботу, переглядаючи дописи, а також знайти всі відповідні нормативні документи, які їх можуть цікавити. Це сприяє підвищенню прозорості діяльності закладів освіти та формує позитивний імідж у громаді. Опублікування звітів про діяльність та освітні досягнення залучає громаду до співпраці з навчальними закладами, стимулюючи різноманітні ініціативи та проекти, які можуть бути корисними для обох сторін.

Таким чином, комунікаційні процеси у закладах освіти Запоріжжя та Запорізької області, реалізовані через сучасні інформаційно-комунікаційні технології, створюють ефективну платформу для взаємодії між усіма учасниками освітнього процесу. Це забезпечує не лише покращення якості освіти, а й формує активну, залучену спільноту, що сприяє розвитку освітніх ініціатив на місцевому рівні

ВИСНОВКИ

Провівши дослідження на тему: «Інформаційно-комунікаційні засоби забезпечення діяльності закладів середньої освіти», ми можемо зробити такі висновки:

Ми з'ясували, що сучасна освітня сфера потребує проактивної інтеграції цифрових технологій. Цей процес є не просто вимогою часу, а життєво важливою складовою для розвитку освіти в умовах швидких змін і нових викликів. Інтеграція є необхідністю, яка сприяє ефективній комунікації, спрощує організацію навчального процесу та оптимізує адміністративні функції. Вона відкриває нові горизонти для спілкування та співпраці між усіма учасниками навчального процесу, що є критично важливим для досягнення навчальних цілей.

Провели теоретичний розгляд наукових праць, присвячених визначенню терміну «інформаційно-комунікаційні технології» (ІКТ) та їх функцій в освітньому процесі. Встановили ключові типи ІКТ, які використовуються у середніх навчальних закладах. Це ознайомлення з термінами та концепціями дозволяє більш глибоко розуміти, як кожен елемент ІКТ взаємодіє в освітньому контексті, підтримує навчальний процес і допомагає в досягненні освітніх цілей.

Інформаційно-комунікаційні інструменти охоплюють широкий спектр ресурсів, що суттєво розширює можливості навчання. До них належать електронні журнали, системи управління навчанням (LMS), системи цифрового документообігу, платформи для створення освітніх веб-сайтів, мобільні додатки, сервіси обміну миттєвими повідомленнями і відеоконференцій. Розумне застосування цих інструментів стимулює більшій прозорості освітнього простору, покращує доступ до інформації для всіх учасників і забезпечує оперативну комунікацію між адміністрацією школи, педагогами, учнями та батьками. Це, в свою чергу, підвищує мотивацію учнів до навчання,

забезпечує легший доступ до освітніх ресурсів і сприяє створенню інтерактивного навчального середовища.

Здійснили аналіз нормативно-правової бази, що регулює процес інтеграції ІКТ в освітню діяльність та вивчили практичний досвід та специфіку застосування інформаційно-комунікаційних інструментів у конкретних загальноосвітніх школах. Цей аналіз дав змогу зрозуміти, які норми і правила вже забезпечують належну основу для впровадження ІКТ, а де саме існують прогалини, які потрібно заповнити. Вивчення практичного досвіду також дозволило виявити ефективні практики та рішення, які можуть бути адаптовані для різних навчальних закладів.

Аналіз показав, що успішне впровадження ІКТ у закладах загальної середньої освіти залежить не лише від наявності технічної інфраструктури, а й від рівня володіння цифровими технологіями педагогами, адміністрацією та учнями. Це підкреслює важливість навчання й підвищення кваліфікації педагогів у галузі цифрових технологій. Адже тільки вмілого використання ІКТ достатньо для того, щоб підвищити якість навчального процесу та зробити його більш ефективним. Зміцнення нормативно-правової інфраструктури, що регулює цифрові процеси в навчальних закладах, також має велике значення, оскільки це забезпечує безпеку та надійність використання новітніх технологій у навчальному процесі.

Загалом заклади освіти використовують ІКТ, але не весь його потенціал, адже окрім сайтів та сторінок в соціальних мережах, можна використовувати різні опитувальники, не лише «Google-форму», а користуватись наприклад такими, як – от, «Genially», «Padlet», які дозволять збирати інформацію щодо різних напрямків. За допомогою цих ресурсів адміністрація школи може збирати необхідну інформацію для подальшого аналізу, з метою покращення якості освіти та комунікаційних зв`язків в навчальному закладі.

Також електронні щоденники та журнали можна використовувати як чудовий засіб комунікації, як між вчителем і батьками, так і між вчителем та учнем. Адже вчителі можуть залишати відгуки, коментарі, рекомендації, які

допоможуть батькам зорієнтуватись на тому, чи виникають у дитини проблеми у вивченні того чи іншого предмету, а учень, в свою чергу, буде розуміти на що треба звернути увагу.

Отже, інформаційно-комунікаційні інструменти стають невід'ємним елементом сучасної школи. Така школа прагне відповідати вимогам цифрової епохи, виховувати обізнаних, добре поінформованих та адаптивних учнів, а також надавати якісну, доступну та прозору освіту. Важливо, щоб ми продовжували інвестувати в розвиток цих технологій, їх інтеграцію та навчання всіх учасників процесу, адже це запорука успішного майбутнього освіти в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аверчук О. В. Інформаційно-комунікаційні технології в контексті модернізації освіти. Київ : Педагогічна думка, 2021. 250 с.
2. Бакалова О. О. Електронні ресурси для професійного розвитку вчителів. *Проект «Вчитель майбутнього»*. Харків, 2022. С. 50-55.
3. Биков В. С. Інформаційні технології в освіті. Київ : Академія, 2020. 220 с.
4. Биков В. Ю. ІКТ-аутсорсінг і нові функції ікт-підрозділів навчальних закладів і наукових установ. *Information Technologies and Learning Tools*. 2012. Т. 30. № 4. С.1-20.
5. Биков В.Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти : монографія. Київ : Атіка, 2019. 684 с.
6. Білошицька О. А. Сучасні інформаційні технології в управлінні освітою: проблеми і перспективи. *Вісник Національної академії педагогічних наук України.* Київ, 2020. С. 35-41.
7. Бондаренко В. М., Дрозд О. В. Е-освіта: стан і перспективи розвитку. Харків : Харківський национальний університет імені В. Н. Каразіна, 2019. 180 с.
8. Браткевич В. В. Інформатика: Комп’ютерна техніка. Комп’ютерні технології : навч. посіб. / за ред. О. І. Пушкар. Київ, 2001. С. 693.
9. Вахрушев Ж. Е. Мультимедійні технології в освіті. *Науковий вісник НПУ імені М. П. Драгоманова*. Київ, 2020. С. 102-109.
10. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ, 2005. С. 1728.
11. Види комунікацій. URL : https://studfile.net/preview/16380469/page:3/ (дата звернення 27.03.2025).
12. Волкова В. П. Цифрова освіта: нові можливості в навчанні. Вінниця : Видавництво «Універсум», 2021. 210 с.

13. Гнатенко В. Й. Освіта в епоху цифрових технологій: виклики та перспективи. Одеса : Видавництво «Тетра Систем», 2022. 230 с.
14. Гребенюк В. В. Науково-методичні основи використання ІКТ у навчальному процесі. Кривий Ріг : Криворізький державний педагогічний університет, 2020. 200 с.
15. Громова О. О. Гейміфікація в освіті. *Гуманітарний вісник ЗНУ*. Запоріжжя, 2021. С. 78-85.
16. Гудкова В. О. Інформаційно-комунікаційні технології в освіті: теорія і практика. Київ : Логос, 2021. 280 с.
17. Дивак В. В., Юрченко Ю. Ю., Демідов П. Г. Наукове обґрунтування та практична апробація використання інформаційно-комунікаційних технологій у розвитку економічної компетентності керівників закладів загальної середньої освіти. *Проблеми в програмуванні*. 2020. № 2-3. С. 94–102.
18. Дьяків А. В. Використання дистанційного навчання в загальноосвітній школі. Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2022. 150 с.
19. Жалдак М. І. Проблеми інформатизації навчального процесу в школі і в вузі : навч. посіб. / за ред. М. І. Жалдак. Київ : КДПІ, 1991. С. 3 – 17.
20. Жалдак М. К. Персоналізація навчання в умовах цифровізації. Київ : Видавництво «Педагогічна думка», 2021. 245 с.
21. Жданова Т. Р. Сучасні методи навчання в контексті інформаційних технологій. *Педагогічні науки: теорія і практика*. Дніпро, 2023. С. 33-40.
22. Інстаграм – сторінка ліцею «Альтернатива». URL: https://www.instagram.com/alt_lyceum_zp?igsh=eDhiNGU0eDl4aXMx (дата звернення 06.05.2025).
23. Кіяновська Н. Генезис поняття інформаційно-комунікаційні технології. *Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Серія: Педагогічні науки*. 2013. № 121 (1). С. 117 – 122.

24. Коваленко Н. Т. Дистанційне навчання: сучасні виклики і можливості. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. Київ, 2022. С. 22-30.
25. Костенко Л. М. Вплив інформаційно-комунікаційних технологій на якість навчання. Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, 2021. 190 с.
26. Кравченко Н. М. Аналіз даних у сучасній освіті. Київ : Видавництво «Логос», 2021. 190 с.
27. Кривонос О. М. ; Коротун О. В. Змішане навчання як основа формування ІКТ-компетентності вчителя. *Наукові записки. Серія: проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти*. 2015. № 8. С. 19 – 23.
28. Крупський Я. В. Тлумачний словник з інформаційно-педагогічних технологій : словник / за ред. Я. В. Крупський, В. М. Михалевич ; Вінниця : ВНТУ, 2010. С. 72.
29. Кузьмін С. В. Інформаційно-комунікаційні технології в педагогічній практиці. Чернівці : Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, 2020. 160 с.
30. Кухаренко В.М. Змішане навчання. Вебінар. URL: http://www.wiziq.com/online-class/2190095-intel-blended (дата звернення 29. 04. 2025).
31. Лисенко С. А. Технологічний підхід до навчально-виховної діяльності: історичний аспект та вимоги сьогодення. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школі : збірник наукових праць*. 2009. № 3. С. 294-301.
32. Майорова О. О. Педагогіка та інформаційні технології в освіті: світовий досвід. Київ : Видавничий дім «Освіта України», 2021. 300 с.
33. Марченко О. П. Сучасні підходи до використання ІКТ в освіті. Київ : Інститут модернізації змісту освіти, 2021. 175 с.

34. Мельник Т. О. Цифрові технології в освітньому процесі: можливості та ризики. Київ : Видавництво «Академперіодика», 2019. 130 с.
35. Моебс С. В. Ефективні стратегії колективної роботи в освіті. *Освіта і сучасність*. Київ, 2022. С. 15-22.
36. Морзе Н. В. Методика навчання інформатики : навч. посіб. / за ред. М. І. Жалдак. Київ, 2004. С. 256.
37. Офіційний сайт Дніпровського ліцею Петро – Михайлівської сільської ради. URL: https://dniprovskazosh.blogspot.com/ (дата звернення 06.05.2025).
38. Офіційний сайт ліцею «Альтернатива». URL: https://surli.cc/letydx (дата звернення 06.05.2025).
39. Петрів Т. М. Адаптація освіти до сучасних викликів. *Освіта і наука*. Київ, 2021. С. 30-37.
40. Пономаренко В. І. Інформаційні технології в управлінні закладами освіти. Дніпро : Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара, 2022. 210 с.
41. Садовий О. Г. Технології дистанційного навчання в загальноосвітньому процесі. Вінниця : Вінницький національний технічний університет, 2022. 160 с.
42. Сергієнко Т.І. Вплив сучасної освіти на сталий розвиток суспільства. *Освіта як чинник формування креативних компетентностей в умовах цифрового суспільства*. Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (27-28 листопада 2019 року, м. Запоріжжя). Запоріжжя : ЗНУ, 2019. С. 150–152.
43. Симонова Т. Р. Інклюзивна освіта та ІКТ: нові горизонти. Київ : Видавничий дім «Генеза», 2021. 220 с.
44. Соловйов С. І. Управлінські рішення в освіті на основі даних. Львів : Львівський національний університет імені Івана Франка, 2022. 190 с.
45. Станіславчук І. Л. Електронні ресурси у навчальному процесі. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2022. 140 с.

46. Ткаченко Н. В. Мультимедійні технології в освіті: сучасні підходи. Одеса : Видавництво «Астропринт», 2021. 180 с.
47. Топчий О. П. Використання інформаційних технологій для підвищення якості освіти. Черкаси : Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького, 2020. 200 с.
48. Федорова І. С. Досвід використання ІКТ в старших класах. Полтава : Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, 2021. 155 с.
49. Фейсбук – сторінка Дніпровського ліцею Петро – Михайлівської сільської ради. URL: https://www.facebook.com/groups/486965796011672/?ref=share (дата звернення 06.05.2025).
50. Фейсбук – сторінка ліцею «Альтернатива». URL: https://www.facebook.com/groups/244289742947272/?ref=share (дата звернення 06.05.2025).
51. Чередниченко Л. Є. Технології електронного навчання: від теорії до практики. Київ : Видавничий дім «ВЛАСА», 2022. 400 с.
52. Шаров С.В. Розробка інформаційної системи з навчально- виробничих практик. *Фізико-математична освіта*. 2017. № 3. С. 194–198.
53. Graham, C.R. Blended learning system: Definition, current trends and future direction. In: Handbook of Blended Learning: Global Perspectives, Local Designs, Pfeiffer, San Francisco, 2005. 3 – 21 pp.
54. Moebs, S. Weibelzahl, S. Towards a good mix in blended learning for small and medium sized enterprises – Outline of a Delphi Study. Proceedings of the Workshop on Blended Learning and SMEs held in conjuction with the 1stEuropean Conference on Technology Enhancing Learning Crete. Greece, 2006. 6 pp.

Декларація академічної доброчесності здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ

Я, Башмакова Ліана Олексіївна, студентка 4 курсу,

форми навчання денна, факультету журналістики,

спеціальність інформаційна, бібліотечна та архівна справа, адреса електронної пошти liana.bashmakova20@gmail.com,

- підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему «Інформаційно-комунікаційні засоби забезпечення діяльності закладів середньої освіти» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомлений/ознайомлена;
- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;
- згоден/згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою інтернет-системи а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

Дата_____Підпис_____ПІБ (студент) Л. О. Башмакова

Дата_____Підпис_____ПІБ(науковий керівник) Т. В. Іванюха

SUMMARY

Bachelor's thesis ‘Information and communication tools for secondary education institutions’ – main text – 52 pages. 54 sources were used to complete the thesis.

The object of the study is the educational process in general secondary education institutions.

The subject of the study is information and communication tools and the specifics of their application in the learning process in secondary education institutions.

The purpose of the study is to analyse and outline the specifics of the application of information and communication tools in secondary education institutions, to determine their impact on the effectiveness of the educational process, and to propose strategies for their best implementation.

Research methods: the work uses analysis of scientific literature and regulatory documents, as well as comparative analysis. The following special methods were used to implement the research tasks: observation, empirical, generalisation, analysis and synthesis. The combined use of these research methods allows for a comprehensive analysis of the role of information and communication technologies in secondary education institutions and the creation of well-founded recommendations for their improvement and implementation.

To achieve the set goal, the following tasks must be completed:

– to reveal the concept of ‘information and communication technologies’ (ICT) and their functions in the educational process;

– to identify the key types of ICT used in secondary educational institutions;

– to study the practical experience and specifics of the use of information and communication tools in general education institutions in the Zaporizhzhia region;

– formulate proposals for improving the use of ICT in the educational space of secondary education institutions.

The object of the study is the educational process in general secondary education institutions.

The subject of the study is information and communication tools and the specifics of their application in the learning process in secondary education institutions.

The methodological and theoretical basis of the study consists of the works of such domestic and foreign scientists as V. Bykov, V. Dyvak, M. Zhaldak, N. Kiyanovska, O. Kryvonos, S. Moebs, K. Grehem.

The scientific novelty of the results obtained lies in the fact that the work systematises and generalises modern approaches to the use of information and communication tools (ICT) in general secondary education institutions.

Practical significance of the results obtained. The research materials provide opportunities for the direct application of the findings by the management and teaching staff of general secondary education institutions in the development and implementation of digital strategies. The materials are aimed at improving the efficiency of the educational process management and optimising interaction between all participants in the educational process.

Keywords: information and communication technologies, secondary education institution, educational process, digital learning tools, distance learning, ICT in education, blended learning.